Interkulturalni pristup nastavi Glazbene kulture

Krišković, Barbara

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:147865

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository

zir.nsk.hr

DIGITALNA KNJIŽNICA

Image not found or type unknown

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Barbara Krišković

Interkulturalni pristup nastavi Glazbene kulture

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2019

.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

INTERKULTURALNI PRISTUP NASTAVI GLAZBENE KULTURE

(Diplomski rad)

Predmet: Metodika Glazbene kulture
Mentor: izv. prof. dr. sc. Mirna Marić
Student: Barbara Krišković
Matični broj: 0269065349

U Rijeci, rujan, 2019.

ZAHVALA

Na početku želim zahvaliti profesorici i mentorici, izv. prof. dr. sc. Mirni Marić na velikoj i nesebičnoj pomoći i podršci, kako za vrijeme pisanja diplomskog rada, tako i za vrijeme trajanja studija.

Zahvaljujem se profesorima Odjela za nastavničke studije u Gospiću, gdje sam započela svoje studiranje, profesorima Učiteljskog fakulteta u Rijeci te ravnateljima i stručnim suradnicima Osnovnih škola obuhvaćenih istraživanjem. Svojim su znanjem i zalaganjem doprinijeli ostvarenju mog cilja.

Veliko hvala univ. bacc. paed. Tijani Zoričić, bacc. inf. Doris Sokolić i dipl. ing. Nevenu Leonardu na tehničkoj i stručnoj pomoći koja je rezultirala kvalitetnijim radom

Posebnu i najveću zahvalu dugujem svojoj obitelji, mami Evelini, tati Branku, bratu Hrvoju te ostalim članovima bez kojih sve ovo ne bi bilo ostvareno. Tu su i dečko Krištof, prijateljice i prijatelji čiji su mi savjeti i podrška bili vjetar u leđa.

Svoj rad posvećujem bakama: Davorki i Zori te djedovima: Antonu i Roki. Njihove su životne priče zaslužile zahvalnost i počast. Nek' im je vječna hvala i slava.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

_____

SAŽETAK

Interkulturalizam u svom izvornom značenju jest koncepcija koja polazi od pluraliteta kultura i njihove jednakopravnosti, ali uvijek aktivna suodnosa. Naglašena dimenzija dijaloga među kulturama daje interkulturalizmu potrebnu otvorenost i socijalnu dimenziju dodira. To je i jedan od razloga sve češćeg razmatranja potrebitosti uvođenja svjetske glazbe u kurikulum Glazbene kulture. Rad se, stoga, bavi pitanjem interkulturalnog pristupa nastavi Glazbene kulture s ciljem utvrđivanja prisutnosti svjetske glazbe u Nastavi Glazbene kulture te razlog njezina izostajanja.

Provedeno je istraživanje čiji je cilj empirijski ispitati i ustvrditi prisutnost interkulturalnih aspekata u nastavi Glazbene kulture, a svrha je otkriti razine poznavanja, djelovanja i njegovanja interkulturalnih vrijednosti. Provedenom istraživanju pristupilo je trideset učitelja razredne nastave iz pet Osnovnih i tri Područne škole: Osnovna škola Josipa Pančića – Bribir; Osnovna škola Jurja Klovića – Tribalj; Osnovna škola Ivana Mažuranića – Novi Vinodolski; Osnovna škola Vladimira Nazora – Crikvenica; Osnovna škola Zvonka Cara – Crikvenica; te tri područne škole: Područna škola u Dramlju; Područna škola u Jadranovu; Područna škola u Selcu.

Kvantitativnom analizom utvrđeni su stavovi o prisutnost interkulturalnih aspekata u nastavi Glazbene kulture.

KLJUČNE RIJEČI: interkulturalizam, glazbe svijeta, glazbena kultura

ABSTRACT

In its original meaning interculturalism is a concept derived from the cultural pluralism, and the equality of cultures, but at the same time, their active interaction. Its support for cross-cultural dialogue gives it the needed openness and social dimension of contact. This is one of the reasons why the need for introducing world music in the music curriculum has recently been widely considered. The paper, therefore, deals with intercultural approach to music teaching with the aim to identify the presence of world music in the music curriculum and the reasons for its absence.

Research has been conducted to empirically examine and establish the presence of intercultural aspects in the teaching of Music Culture, with the purpose of discovering the levels of knowledge, action and nurturing of intercultural values. A questionnaire was developed to examine all classroom teachers of the Crikvenica-Vinodol area. Thirty teachers of classroom teaching from five Elementary and three Regional Schools joined the study: Josip Pančić - Elementary School - Bribir; Juraj Klovic Elementary School - Tribalj; Ivan Mažuranić Elementary School - Novi Vinodolski; Vladimir Nazor's Elementary School - Crikvenica; Zvonko Car Elementary school - Crikvenica; and three regional schools: the Dramalj Regional School; Jadranovo Regional School; Regional school in Selce. Quantitative analysis revealed differences of opinion on the presence of intercultural aspects in teaching Music Culture.

KEYWORDS: interculturalism, world music, music teaching

SADRŽAJ

1. UVOD 1

2. KULTURA I KULTURNI IDENTITETI 3

2.1 Kultura u Europi 3

2.2 Kultura u Hrvatskoj 4

3. INTERKULTURALIZAM 5

4. ŠKOLA 7

4.1 Učitelj za interkulturalnost 7

5. NACIONALNI OKVIRNI KURIKULUM 9

5.1 Umjetnost (Glazbena kultura) u Nacionalnom okvirnom kurikulumu. 9

5.2 Nastavna područja Glazbene kulture u prva tri razreda Osnovne škole 12

5.2.1 Pjevanje 13

5.2.2 Sviranje 14

5.2.3 Slušanje glazbe 15

5.2.4 Elementi glazbene kreativnosti 16

6. INTERKULTURALNOST U NASTAVI GLAZBE 17

6.1. Nastavni plan i program Glazbene kulture 18

7. ANALIZA UDŽBENIKA „RAZIGRANI ZVUCI“ IZ GLAZBENE KULTURE ZA PRVA TRI RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE 19

7.1 Razigrani zvuci 1 19

7.2 Razigrani zvuci 2 26

7.3 Razigrani zvuci 3 33

8. IZVANNASTAVNE GLAZBENE AKTIVNOSTI 41

9. EMPIRIJSKI DIO RADA 42

9.1 Cilj i svrha istraživanja 42

9.2 Hipoteze istraživanja 42

9.3 Uzorak ispitanika – prvi dio anketnog upitnika 42

9.4 Mjerni instrumenti.....44
9.5 Način provođenja istraživanja 44
9.6 Metode obrade podataka.....45
10. RASPRAVA I REZULTATI 46
10.1 Drugi dio anketnog upitnika 46
10.1.1 Učiteljeva uloga u primjeni interkulturalizma u nastavi.....46
10.1.2 Nastavni plan i program glazbene kulture 48
10.1.3 Tehnički aspekt (tjedni broj sati i sadržaj udžbenika) 50
10.1.4 Slušanje glazbe, pjevanje i sviranje 53
11. ZAKLJUČAK 68
12. LITERATURA.....70
13. POPIS TABLICA.....72
14. POPIS SLIKA 74
15. PRILOZI 75

1. UVOD

Hrvatska je relativno mlada država koja gradi moderne društvene odnose i demokraciju. Svojim geografskim položajem, kao i članstvom u mnogim europskim i svjetskim integracijama, a u suvremenim okolnostima globalizacije i velikih migracija, sve je više izložena miješanju različitih kulturnih identiteta i interakcije njihovih kultura. Razvoj civilizacijskih promjena, interneta, multimedija, ubrzano nas približavaju jedne drugima i potiču da postanemo svjesni novog pristupa identitetu i kulturi. Najvažniji izazov koji društvo mora poduprijeti i razvijati jest poticanje međusobnog poštivanja i uvažavanja kako svojeg tako i tuđeg kulturnog nasljeđa.

Škola kao odgojno-obrazovna ustanova ima ulogu, kroz procese odgoja i obrazovanja, stvarati temelje tolerancije, prihvaćanja drugih i drugačijih, tj. razvijati interkulturalnost. Školski kurikulum ne pridonosi samo stjecanju znanja, već gradi osobe koje ne prihvaćaju predrasude, stereotipe, stigmatizacije, netrpeljivost ili bilokakav vid diskriminacije. Interkulturalna kompetencija postaje neophodna u današnjem društvu. Takve kompetencije treba prvenstveno posjedovati učitelj kako bi ih razvio kod učenika mlađih uzrasta.

Kroz predmet Glazbene kulture može se učeniku približiti kulturni pluralizam, što je i tema diplomskog rada: Interkulturalni pristup nastavi Glazbene kulture. Glazbeni odgoj je područje u kojem se vrlo uspješno to može postići. Cilj rada je analizirati sadržaj u Nastavnom planu i programu, ispitati mogućnosti koje pruža razvoju interkulturalne kompetencije kod učenika u nastavi Glazbene kulture kao i mišljenja samih učitelja razredne nastave. U tu svrhu provedeno je empirijsko istraživanje u osnovnim školama na području gradova Crikvenice (naselja: Crikvenica, Dramalj, Jadranovo i Selce), Novog Vinodolskog (naselja: Bater, Bile, Breze, Crno, Donji Zagon, Drinak, Gornji Zagon, Jakov Polje, Javorje, Klenovica, Krmpotske Vodice, Ledenice, Luka Krmpotska, Novi Vinodolski, Podmelnik, Povile, Ruševo Krmpotsko, Sibinj Krmpotski, Smokvica Krmpotska i Zabukovac) te općine Vinodolske (naselja Bribir, Drivenik, Grižane-Belgrad i Tribalj). Na ovom području djeluje pet osnovnih škola: Osnovna škola Josipa Pančića – Bribir; Osnovna škola Jurja Klovića – Tribalj; Osnovna škola Ivana Mažuranića – Novi Vinodolski; Osnovna škola Vladimira Nazora – Crikvenica; Osnovna škola Zvonka Cara – Crikvenica; te tri područne škole: Područna škola u Dramlju; Područna škola u Jadranovu; Područna škola u Selcu.

Taj je prostor, naš uži zavičaj, posebice nakon Domovinskog rata, bio kao i ostatak domovine izložen velikim migracijskim tokovima. Iz ratom pogođenih područja, mnogi su

Hrvati bježali pred ratnim nedaćama i pronalazili novi dom. Mnogi su ga pronašli upravo ovdje. Donoseći nam sa sobom svoju kulturu i običaje, gradio se i gradi se zajednički suživot. U novije vrijeme sve su češće i međudržavne migracije kojima dolaze ljudi iz još udaljenijih krajeva, noseći za sobom, nama gotovo u potpunosti nepoznate kulture. Škola kao odgojno-obrazovna institucija mora pratiti i prilagođavati se novonastalim okolnostima.

2. KULTURA I KULTURNI IDENTITETI

Autor Ivan Sović, u svom članku: „Religijska (religiozna) vjerska kultura – značenjska i terminološka određenje“ navodi definiciju Enciklopedije Leksikografskog zavoda prema kojoj je*kultura ukupnost materijalnih i duhovnih vrijednosti koje je stvorio čovjek u svojoj društveno-historijskoj praksi u svrhu svladavanja prirodnih sila, razvoja proizvodnje i rješavanja društvenih zadaća*. Dakle, *kulturu sačinjavaju dva međusobno povezana područja: materijalna kultura (sredstva za proizvodnju i ostale materijalne tvorevine) i duhovna kultura (ukupnost rezultata znanosti, umjetnosti i filozofije, morala i običaja)*.[1]

Jedna od temeljnih definicija kulture iz 1871., antropologa Edwarda Tylora glasi: „Kultura je sveukupnost znanja, vjerovanja, umjetnosti, zakona, morala, običaja i drugih vještina i navika prihvaćenih od čovjeka kao člana društva.“[2]

Čovjek je jedino živo biće koje posjeduje kulturu i prenosi njezine vrijednosti i ideje budućim generacijama. Kultura dovodi do zajedničkog identiteta i vizije, ali može imati i negativno značenje, što je u povijesti bio slučaj: dovodi do podjela, klasnih sukoba, sukoba civilizacija… Upravo je interkulturalni pristup potreban da bi različite kulture dovele do izražaja različite aspekte ljudske prirode. On formira stavove da je izolacija bilo koje vrste nepoželjna, a zajednička korist je uzajamnost, bogatstvo različitosti i suživot.

2.1 Kultura u Europi

Europa je svoj identitet gradila tijekom dugog povijesnog razdoblja. Doseljavanja i iseljavanja, uzrokovana ratovima, gospodarskim krizama i dr., dio su te povijesti, pa su Europskoj zajednici odavno poznati društveni i kulturni pluralizam. Njene nacije imaju svoju povijesnu utemeljenost i kulturno-religijske osobnosti. Za razliku od Amerike koja je asimilirala različite skupine naroda, u Europi su nacionalni identiteti sačuvani. Mala stopa rasta i nataliteta usmjerila je obnavljanje stanovništva uglavnom na brzo useljavanje čak i iz dalekih zemalja izvan granica Europe. Raznolikost nacija, rasa, kultura, vjera… postaje sve veća. Mnoge europske etničke, vjerske i kulturne zajednice, nemaju zajedničku prošlost, već se dodiruju i integriraju u sadašnjosti, tj. najnovijoj povijesti. Europa postaje kompleksnija

[1]Sović, I. (1990). *Religijska (religiozna) vjerska kultura – značenjska i terminološka određenje*.
Pribavljeno: 14.06.2019.
sa:https://hrcak.srce.hr/search/?show=results&stype=1&c%5B0%5D=article_search&t%5B0%5D=ivan+sovi%C4%87+religijska+vjerska+kultura

[2]*Opis i definicija kulture*. Pribavljeno 14.06.2019. sa: https://www.pilar.hr/wp-content/images/stories/dokumenti/studije/16/milanja_kk_011.pdf

nego ikad. Nacionalne države pomalo slabe, postaju dio cjeline, ali ne tako da bi izgubile vlastiti identitet, povijesnu baštinu i osobnost. U gradnji europskog jedinstva, jedino i najbolje rješenje je interkulturalizam. Loši povijesni obrasci totalitarnih sustava i posljedice 2. svjetskog rata, nameću dijalog, toleranciju, međusobno poštivanje, uvažavanje i razumijevanje kao jedino rješenje.

2.2 Kultura u Hrvatskoj

Naša domovina Hrvatska je dio Europske obitelji kao punopravni član. Gotovo uvijek u sastavu nekih zajednica, u podređenom položaju, uspješno je očuvala svoj nacionalni identitet. Hrvati su izuzetno ponosni na svoju nacionalnu pripadnost i specifičnu kulturu, običaje i nasljeđe, a pristupanjem zajednici europskih zemalja, spremno prihvaćaju druge i drugačije, unoseći i dičeći se svojim. To je polazište za prihvaćanje i toleriranje drukčijih kultura kao jednakovrijednih našoj. Europa zajednički stvara svoj novi identitet, a Hrvatska je u tom procesu vrlo vrijedna članica. Domovinski rat kao dio naše novije povijesti uvelike je utjecao na osjećaj pripadnosti, ali isto tako bio je razlogom velikih promjena i migracija progonjenih Hrvata, kako unutar, tako i izvan granica domovine. Mnogi krajevi u potpunosti su promijenili broj i sastav stanovništva. Bježeći pred ratom, ljudi su naseljavali različite krajeve donoseći sa sobom svoju bogatu baštinu.

3. INTERKULTURALIZAM

Novo doba u kojem živimo, doba je ubrzanog gospodarskog razvoja. Ubrzani razvoj komunikacijskih tehnologija, ekonomska globalizacija, migracijski tokovi, kao i sve bolja prometna povezanost svih dijelova svijeta, donosi velike i bitne promjene u odnosima među ljudima. Svijet postaje „globalno selo“. Interakcije među ljudima u novom, multikulturalnom okruženju, gdje smo međusobno različiti, postaju sve važnije. Najprije moramo upoznati i prihvatiti vlastitu kulturu kako bi dopustili slobodu drugima i drugačijima i „brisali“ međusobne podijele. Razvijati svijest i ljubav prema svom nacionalnom, jezičnom, kulturnom i vjerskom identitetu je osnov da bismo, poštujući svoje, učili uvažavati i poštivati tuđe.

„Za razliku od vlastite kulture koja se usvaja nesvjesno, tj. spontano tijekom života, strana se kultura usvaja svjesno, na kognitivan način.“ (Vrhovac, 1991: 35)

„Najvažniji i najdostojanstveniji izazov koje današnje društvo mora poduprijeti jest interakcija raznolikih kultura, etničkih i vjerskih skupina kao i različitih društvenih manjina i pokreta koje čine svestran mozaik globalnog društva nove Europe.“ (Ninčević, 2009: 60)

„Interkulturalizam je naziv za oblike znanstvenih istraživanja, izobrazbe, javnih politika prema useljenicima te poslovnih odnosa i komunikacija između tvrtki kojima se omogućuje razumijevanje i suradnja među pripadnicima različitih kultura i naroda i na taj način smanjuju ili uklanjaju predrasude i stereotipe o drugima.“ (Hrvatska enciklopedija – Miroslav Krleža). Ova definicija obuhvaća pojam interkulturalizma u najširem smislu. Ono se najintenzivnije odvija na polju kulture. U sferi politike, ekonomije i znanosti, ostvaruje se uglavnom u međusobnoj komunikaciji, direktno i spontano no, puno složenije djelovanje zahtjeva u kulturi. Da bismo prihvatili, tolerirali pa i zavoljeli tuđu kulturu trebamo ju najprije upoznavati i doživljavati. Tek tada počinje proces upoznavanja i prihvaćanja, jer često nepoznavanje dovodi do krivog stava pa čak i osuđivanja i neprihvaćanja, a ekstremno i mržnje prema drugom i drugačijem. Veliku zadaću u tom procesu ima obrazovni sustav kao jedan od medija. Definicija iz enciklopedije u nastavku također naglašava tu tezu, spominjući da je *glavno polazište interkulturalizma jest da kulturne razlike u nekim društvenim običajima ne smiju biti razlog nesporazuma ili sukoba. Interkulturalizam je novije shvaćanje kulture o međusobnom približavanju različitosti. To je ravnopravan odnos prihvaćanja kulturno drugačijih osoba.*[3] Kako se u ovom diplomskom radu želi istražiti i naglasiti uloga glazbe u tom procesu, možemo to potkrijepiti primjerom: ako djeca nisu imala prilike slušati glazbu

[3]*Hrvatska Enciklopedija: Interkulturalizam*. Pribavljeno 07.05.2019., sa http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27631

nekog drugog naroda, kraja ili zemlje, ne mogu imati nikakav stav niti pojam o njoj. Treba im se ponuditi i prezentirati, izabrati nešto njima blisko i zabavno i time se učinilo puno u pravcu da oni to upoznaju i zavole. Ukoliko to škola, razred i učitelj pravilno odrade učinili su veliki korak ka interkulturalizmu.

„Prema Feru predložena su četiri puta:

1. stvoriti mjesto odgoja za odnose;
2. pozivati se na temelj prava da se bude čovjek i na prava čovjeka;
3. naučiti dovesti u sumnju vlastitu kulturu;
4. vjerovati u sposobnost ljudskog razuma da izgradi mostove među postojećim stvarnostima.“ (Ninčević, 2009: 64)

U članku Berislava Jerkovića „Interkulturalizam u modelima suvremenog glazbenog obrazovanja“ na stranici 272., autor je parafrazirao zaključke iz članka Spajić-Vrkaš V. i sur. (2004). *Poučavati prava i slobode*. (Zagreb: Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava i demografsko građanstvo, Filozofski fakultet u Zagrebu) gdje se navodi kako se nameće i potreba za odgovorom na pitanje zašto i kako uvoditi interkulturalizam u odgojno-obrazovne procese. Potreba za njegovom implementacijom u odgojno-obrazovne ustanove javlja se kao odgovor na kulturnu složenost društva i raznovrsnih stilova života te afirmaciju identiteta nedominantnih društvenih skupina. U istom članku, na stranici 272, autor parafrazira zaključke iz knjige Protti, A. (1995). *Pledoaje za interkulturalni odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Educa, gdje se navodi kako interkulturalno obrazovanje želi omogućiti međuovisnost i povezanost tako da pomogne budućim građanima da postanu svjesni kulturnog pluralizma naših društava.

4. ŠKOLA

Okolnosti u kojima odrastaju i obrazuju se današnje generacije učenika, podložne su velikim i brzim promjenama. Brzina širenja znanja i informacija je svakim danom sve veća i kvalitetnija. Škola kao glavno mjesto odgoja i obrazovanja, primorana je i obvezna pratiti taj razvoj koliko god bolje je to moguće i ići u korak s vremenom u kojem živimo i novonastalim zbivanjima koje nas okružuju. Treba odgajati mlade ljude sposobne da učinkovito djeluju, da kritički razmišljaju, olakšavaju komunikaciju i razumijevanje među različitima, tj. trebaju biti interkulturalno kompetentni. „Na školu se prvenstveno gleda kao na mjesto susreta različitih kultura gdje dolazi do „kulturnog obogaćivanja“ i na taj način do novog i šireg pogleda na druge i na samoga sebe.“ (Puzić i Matić, 2015: 89)

Svrha i cilj je izbaciti stereotipe, predrasude i stigmatizacije, a isticati vrijednosti nenasilja, solidarnosti, humanosti, suživota, prihvaćanje različitosti i poštivanje ljudskih prava. U školi su danas u razredu zajedno djeca različitog geografskog i kulturnog podrijetla. Među njima treba poticati upoznavanje i suradnju. To je težak i složan proces, ali nužan. Važnu ulogu imaju i obitelj, okolina, mediji i vjerske ustanove. Interkulturalna osjetljivost se uči i stječe. Ona nije ni urođena ni naslijeđena. To je međusobno ravnopravno i aktivno davanje i primanje bez obzira na različitosti. „Odgoj i obrazovanje o kulturnim razlikama ili kulturnom razumijevanju, afirmira pravo na razlike, a ne diskriminaciju zbog njih. Uči se Drugoga primati kao različitog, ali i sličnog pri čemu se razlike uzimaju kao prednost, bogatstvo, a ne kao nedostatak.“ (Ninčević, 2009: 74)

Škola se ne može shvaćati samo kao mjesto prenošenja znanja kako je to bilo u nekim drugim povijesnim razdobljima.

4.1 Učitelj za interkulturalnost

Glavni smisao odgoja je prenošenje iskustava na nove naraštaje. Najveću ulogu u školi, s tim u vezi, ima učitelj.

Planski, organizirano i s namjerom treba provoditi djelatnosti koje odgajaju i oblikuju pojedince spremne na poštivanje ljudskih prava gdje će negativna dominacija čovjeka nad čovjekom biti eliminirana. Time će se prevladavati potencijalne opasnosti od sukoba uzrokovanih međusobnim neuvažavanjima i nespremnosti na kompromise. Ozračje u razredu, u kojem se njeguju dobri međuljudski odnosi, uzajamne potpore i uvažavanja, predstavljaju osnovu za zajedničko obrazovno napredovanje. U tom procesu učitelj je najvažniji subjekt i

treba kontinuirano unaprjeđivati sve oblike komunikacije koji povezuju obitelj, školu i zajednicu. „Uloga učitelja zauzima jedno od središnjih mjesta u implementiranju interkulturalnih sadržaja u nastavu. Ona se održava u poznavanju različitih kulturalnih obilježja učenika kao i u implementaciji vlastitih iskustava i aktivnosti u školski kurikulum.“ (Sablić, 2011: 131) „Višeznačnost uloge učitelja ogleda se u činjenici da se razvoj njegovih odgojnih funkcija sve više nadopunjuje ulogom suradnika, koordinatora i kreatora novih odnosa prema stvarnom znanju i uspješnim interkulturalnim odnosima, ali i u organizaciji primjerenih oblika nastave koji će učenicima omogućiti ozračje međusobnog razumijevanja, interkulturalne osjetljivosti, ravnopravne interakcije i suradničkog učenja.“ (Zrilić, 2012: 453)

Sam učitelj mora biti osoba izgrađenog osobnog identiteta i stava, da bi na taj način mogao, u duhu interkulturalizma, djelovati na učenike u tom osjetljivom razdoblju njihova života. To je trajni proces poticanja dijaloga, povezivanja, kompromisa i prilagođavanja. Isto tako, „potrebno je poučavati ne samo o pravima nego i o obvezama i odgovornostima koje pojedinac ima prema drugome, prema užoj ili široj zajednici i prema svijetu.“ (Ninčević, 2009: 77)

5. NACIONALNI OKVIRNI KURIKULUM

Nacionalni okvirni kurikulum (NOK) je temeljni razvojni i odgojnoobrazovni dokument koji na nacionalnoj razini donosi opće ciljeve odgoja i obrazovanja, određuje ishode učenja po završetku određenih ciklusa obrazovanja (od predškolskog odgoja do završetka srednjoškolskog obrazovanja), što i kako učenici trebaju učiti, te kako se prati i vrednuje kvaliteta postignuća i rada škola. Dokument također određuje odgojno-obrazovna područja iz kojih proizlaze predmetni kurikulumi i moduli kao njihovi dijelovi, te školski kurikulum.[4]

Kurikulum jest jedan od temeljnih dokumenata u odgojno-obrazovnom sustavu. Njegovo je značenje, prevedeno s latinskog jezika, tijek ili slijed. Upravo to i jesu glavne karakteristike kurikuluma: cjeloviti tijek procesa u odgoju i obrazovanju. Izrađen je zbog potrebe za unapređenjem procesa odgoja i obrazovanja. (Svalina, 2015)

Nacionalni okvirni kurikulum ima više odgojno-obrazovnih područja, a Glazbena kultura pripada pod umjetničko. Uz umjetničko područje, kurikulum sačinjavaju: jezično-komunikacijsko, matematičko, prirodoslovno, tehničko i informatičko, društveno-humanističko te tjelesno i zdravstveno.

Temeljne su sastavnice Nacionalnoga okvirnoga kurikuluma:

1. društveno-kulturne i odgojno-obrazovne vrijednosti;

2. ciljevi koji izražavaju očekivana učenička postignuća tijekom odgoja i obrazovanja odgovarajući na pitanja: koja znanja svaki učenik treba usvojiti te koje vještine, sposobnosti i stavove treba razviti;

3. načela kao smjernice odgojno-obrazovne djelatnosti;

4. metode, sredstva i oblici rada;

5. odgojno-obrazovna područja kao temeljni sadržaj;

6. ocjenjivanje i vrjednovanje učeničkih postignuća i škole.[5]

5.1 Umjetnost (Glazbena kultura) u Nacionalnom okvirnom kurikulumu.

Svrha umjetničkoga područja je osposobiti učenike za razumijevanje umjetnosti i za aktivan odgovor na umjetnosti svojim sudjelovanjem, zatim za učenje različitih umjetničkih

[4]*Agencija za odgoj i obrazovanje*. Pribavljeno 02.07.2019., sa: https://www.azoo.hr/images/izdanja/nastava_povijesti/03.html

[5]*Nacionalni obrazovni kurikulum*. Pribavljeno: 15.06.2019., sa: https://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf

sadržaja i razumijevanje sebe i svijeta pomoću umjetničkih djela i medija te za izražavanje osjećaja, iskustava, ideja i stavova umjetničkim aktivnostima i stvaralaštvom.[6]

Tablica 1: Prikaz odgojno-obrazovnih ciljeva umjetničkog područja područja (NOK, 2010: 153)

ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI
Učenici će: *- razviti zanimanje, estetsko iskustvo i osjetljivost te kritičnost za vizualnu, glazbenu, filmsku, medijsku, govornu, dramsku i plesnu umjetnost i izražavanje* *- usvojiti temeljna znanja i pozitivan odnos prema hrvatskoj kulturi i kulturama drugih naroda, prema kulturnoj i prirodnoj baštini te univerzalnim humanističkim vrijednostima* *- upoznati i vrjednovati umjetnička djela različitih stilskih razdoblja* *- uočiti zakonitost razvoja umjetničkoga izraza u međupovezanosti s razvojem povijesnoga slijeda, filozofske misli i znanosti* *- steći osnove pismenosti u svim umjetničkim područjima* *- razviti komunikacijske vještine putem umjetničkoga izraza izraziti i oblikovati ideje, osjećaje, doživljaje i iskustva u svim umjetničkim područjima i oblicima te pritom osjetiti zadovoljstvo stvaranja* *- upoznati, rabiti i vrjednovati različite izvore podataka, medije, tehnološke postupke i načine izražavanja za oblikovanje i predstavljanje umjetničkih iskaza* *- istraživati različite materijale, sredstva i sadržaje umjetničkoga izraza steći razumijevanje i osobnu odgovornost za stvaralački proces te moći kritički procijeniti vlastiti izraz i iskaz drugih* *- razviti samopoštovanje, samopouzdanje i svijest o vlastitim sposobnostima te mogućnostima njihova razvoja stvaralačkim aktivnostima* *- razviti opažanje pomoću više osjetila, koncentraciju, sklonosti, radoznalost, spontanost, samostalnost i društvene vještine te, na temelju toga, razvijati individualnost i samosvojnost i želju za cjeloživotnim učenjem* *- razviti praktično-radne vještine i kulturu rada samostalnim i skupnima oblicima umjetničkih aktivnosti i učeničkoga stvaralaštva, što će moći primijeniti u svakodnevnomu životu* *- razviti suradničke odnose i empatiju u zajedničkim aktivnostima i stvaralačkomu radu s vršnjacima, naročito onima s posebnim potrebama*

[6] *Nacionalni obrazovni kurikulum*. Pribavljeno: 15.06.2019., sa: https://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf

- razviti pozitivan stav i skrb za estetiku i kulturu životne okoline te aktivno sudjelovati u kulturnomu životu zajednice.

Tablica 2: Očekivana učenička postignuća u prvom ciklusu obrazovanja za Glazbenu kulturu i umjetnost (NOK, 2010: 156)

1. Opažanje, doživljavanje i prihvaćanje glazbene umjetnosti i stvaralaštva (percepcija i recepcija)
- promatrati, uočiti i razlikovati umjetnički lijepo i vrijedno u prirodnom okružju i glazbenomu djelu te postupno proširivati opseg opažajnoga perceptivnoga iskustva *- izraziti svoje osjećaje, doživljaje, stavove na sinkretski i cjelovit način raznovrsnim umjetničkim oblicima i postupcima* *- pokazati koncentraciju i pamćenje (memoriju) tijekom opažanja* *- opisati vlastiti doživljaj glazbenoga djela* *- usvojiti temeljne pretpostavke i mjerila za razvoj pozitivnog stava o glazbenoj umjetnosti.*
2. Ovladavanje sastavnicama glazbene umjetnosti i stvaralaštva
Učenici će: *- razlikovati osnovne sastavnice glazbenoga izraza (glasno-tiho, brzo-sporo, dubokovisoko, vokalno-instrumentalno)* *- uočiti glazbene cjeline koje se ponavljaju i koje se suprotstavljaju* *- zapaziti i iskazati jednostavne metro-ritamske obrasce* *- pjevanjem i sviranjem upoznati specifičnosti glazbenoga jezika i pisma* *- upoznati glazbala po zvuku i izgledu.*
3. Sudjelovanje u glazbenim aktivnostima te izražavanje glazbenom umjetnošću i stvaralaštvom
Učenici će: *- izražavati se kreativno putem što više osjetila (vokalno, slušno, motorički, vizualno, digitalno)* *- izraziti svoje ideje, osjećaje i doživljaje glazbenom aktivnošću* *- samostalno ili u skupini izvoditi jednostavne glazbene zadatke* *- upoznati osnove glazbene pismenosti* *- pokazati zadovoljstvo i izraziti radost sudjelovanja u glazbenim aktivnostima i stvaralaštvu glazbenim aktivnostima jačati samopoštovanje i vježbati samokontrolu.*
4. Komunikacija, socijalizacija i suradnja glazbenim doživljajem i izrazom

Učenici će: *- surađivati s drugima, pogotovo s učenicima s posebnim potrebama i poteškoćama u razvoju* *- učiti dijeliti odgovornost i vježbati ustrajnost pri glazbenim aktivnostima* *- izraziti pripadnost, zajedništvo, suživot i snošljivost glazbenim aktivnostima.*
5. Razumijevanje i vrjednovanje glazbene umjetnosti i stvaralaštva
Učenici će: *- opisati vlastiti doživljaj glazbenoga djela i usporediti ga s drugima* *- razlikovati i vrjednovati umjetnički lijepo i vrijedno glazbeno izražavanje* *- iskazati samokritičnost prema vlastitomu glazbenomu stvaralaštvu, jednako u stvaranju i izvođenju* *- usavršavati sposobnosti afirmativnog izražavanja i stvaralačke kritike pri vrjednovanju vlastitih ostvarenja i ostvarenja drugih.*

5.2 Nastavna područja Glazbene kulture u prva tri razreda Osnovne škole

Godišnji broj sati Glazbene kulture iznosi 35, što znači jedan sat tjedno. Učitelj ostvaruje nastavu svih obveznih predmeta, tako i Glazbene kulture. Cilj nastave glazbe u općeobrazovnoj školi uvođenje je učenika u glazbenu kulturu, upoznavanje osnovnih elemenata glazbenoga jezika, razvijanje glazbene kreativnosti, uspostavljanje i usvajanje vrijednosnih mjerila za (kritičko i estetsko) procjenjivanje glazbe.

Nastavnim planom i programom propisane su zadaće prema kojima učenike treba:

- „upoznati (metodički vođenim slušanjem) s različitim glazbenim djelima;
- upoznati s osnovnim elementima glazbenoga jezika;
- poticati na samostalnu glazbenu aktivnost (pjevanje, sviranje).“ (2006: 67)

Područja nastave glazbe su pjevanje, sviranje, slušanje te glazbena kreativnost:

„Nastavno područje pjevanja razvija osjećaj točne intonacije i ritma, glazbeno pamćenje i samopouzdanje. Pjevanje podrazumijeva kontinuirano izvođenje pjesama bez obvezatnog zapamćivanja teksta.

Nastavno područje sviranja razvija osjećaj ritma, metra, precizne koordinacije i suradnje.

Nastavno područje slušanja glazbe razvija sposobnost slušne koncentracije, specifikacije sluha (mogućnost prepoznavanja zvukova i boja različitih glasova i glazbala), analize odslušanog djela i uspostavlja osnovne estetske kriterije vrjednovanja glazbe.

Nastavno područje glazbene kreativnosti izoštrava pojedine glazbene sposobnosti (intonacija, ritam), razvija senzibilitet za glazbu, potiče maštovitosti glazbenog izraza i samopouzdanje pri iznošenju novih ideja.“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006: 68).

Takav vid nastave, njenu težinu i kompleksnost, najbolje opisuje Požgaj: „Nastavnik razredne nastave treba biti svjestan da je program glazbene kulture toliko bogat i raznovrstan, da potpuno iscrpljuje raspoloživo nastavno vrijeme (broj sati) i pretpostavlja glazbenu sposobnost nastavnika, pouzdano metodičko znanje i nastavnu tehniku.“ (Požgaj, 1988:13)

5.2.1 Pjevanje

„Pjevanje je aktivnost koja se najviše provodi u glazbenoj nastavi na primarnom stupnju odgoja i obrazovanja. Nju je moguće i potrebno ostvarivati na tom stupnju jer djeca mlađe školske dobi vole pjevati, a učitelji, ukoliko lijepo pjevaju i u stanju su svoje pjevanje pratiti na instrumentu (klaviru, sintesajzeru, gitari ili harmonici), mogu je uspješno izvoditi.“ (Svalina, 2015: 91)

Cilj pjevanja je prema Dobroti „usvajanje i izvođenje određene pjesme. Tako široko postavljen cilj konkretizira se zadacima koji uključuju usvajanje teksta i melodije pjesme, razvijanje intonacijskih i ritamskih sposobnosti, razvijanje glazbenog pamćenja i sl.“ (Dobrota, 2012: 25)

Prema nastavnom planu i programu zadaća pjevanja nije samo učenje pjesme, već ono ima višu razinu. „Treba postići lijepo, izražajno pjevanje, jasan izgovor i razumijevanje teksta te ostvariti primjerenu glazbenu interpretaciju.“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006: 67)

U prvom se razredu uglavnom pjevaju brojalice, izvode glazbene igre i prigodne pjesme (zima, Božić, Majčin dan…) u kojima dominira tekst. U drugom i trećem razredu uče

se pjesme užeg i šireg zavičaja. Naglasak je i dalje na izgovaranju teksta uz izražajnije pjevanje i postupno razumijevanje kulturne vrijednosti pjesme.

Pjevanjem se u razredu „razbija“ monotonija i pridonosi vedrom raspoloženju. Djeca vole glazbu, a pjevanje im stvara ugodu. Pjevati se može u svakom slobodnom trenutku, na svakom nastavnom predmetu, ne samo na satu Glazbene kulture čime se pridonosi međupredmetnoj korelaciji koja nastavu čini kvalitetnijom i olakšava učenicima intelektualne napore. Uvrsti li učitelj u izbor pjesama koje će učenici pjevati tradicionalne napjeve i melodije iz drugih kultura koje su im zanimljive i prilagođene njihovom uzrastu, izvršava i svoju važnu ulogu interkulturalnog pristupa nastavi Glazbene kulture.

5.2.2 Sviranje

U osnovnoj školi sviranje nije obvezno područje kako navodi Nastavni plan i program, već se izvodi u toj mjeri kako bi učenici razvili osjećaj ritma, metra, precizne koordinacije i suradnje. Može se provoditi kao izvannastavna aktivnost u sklopu glazbene škole, ansambla, orkestra ili folklora. Sviranje u osnovnim školama, naročito u prva tri razreda, uglavnom je ograničeno nedostatkom školskog (Orffova) instrumentarija, ali i malim fondom sati.

Sviranje se u prvim trima razredima osnovne škole realizira na instrumentima Orffova instrumentarija, koji uključuje ritamske i melodijske udaraljke. Učitelj s učenicima može, promičući tako i međupedmetnu korelaciju, na drugom satu (npr. Likovne kulture), izraditi takav instrumentarij.

„Prema materijalu od kojega su izrađene, ritamske se udaraljke dijele u tri skupine:

1. drvene ritamske udaraljke (kastanjete, štapići, zvčeka, mali drveni bubanj);

2. metalne ritamske udaraljke (trokutići, činela, praporci, tamburin ili def);

3. ritamske udaraljke s kožnom opnom (veliki i mali bubanj).

Melodijske udaraljke dijele se u dvije skupine:

1. melodijske udaraljke s metalnim pločicama (metalofon);

2. melodijske udaraljke s drvenim pločicama (ksilofon).“ (Dobrota, 2012 prema Njirić, 2001: 27-34)

„Dječja je glazbena znatiželja u potpunosti zadovoljena kada ono može ne samo čuti izvor tona ili zvuka, već ga i vizualno upoznati. Najbolje je ono rješenje kada dijete u naravi upozna glazbalo. Dječji su doživljaj i spoznaja tada u potpunosti ostvareni.“ (Sam, 1998: 43)

U ovom području nastave Glazbene kulture postoji bezbroj mogućnosti i veliki izbor melodija iz glazbe bližih ili daljih krajeva. Oni svojim različitim instrumentima, ritmovima, itd. približavaju djeci druge i drugačije krajeve i narode, težeći ponovno međusobnoj toleranciji i zbližavanju.

5.2.3 Slušanje glazbe

Slušanje glazbe je obvezni dio nastavnog sadržaja. Prema Nastavnom planu i programu, slušanje glazbe razvija sposobnost slušne koncentracije, specifikacije sluha (mogućnost prepoznavanja zvukova i boja različitih glasova i glazbala), analize odslušanog djela i uspostavlja osnovne estetske kriterije vrjednovanja glazbe. (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006)

Rojko ističe da je cilj slušanja upoznavanje glazbe i razvoj glazbenog ukusa, a sadržaj glazbeno umjetničko djelo. (Rojko, 1996)

„Kako je slušanje glazbe izvorište, ali i integralni dio razvoja i odgoja glazbenog sluha, ono je zbog svoje kompleksnosti opći problem glazbene metodike na svim razinama općeg odgoja i naobrazbe. Razvijenu sposobnost slušanja i razvoj sposobnosti slušanja glazbe valja promatrati kao glazbeni, ali i kao odgojni, sociološki, estetski i psihološki fenomen.“ (Sam, 1998: 49)

Tvrdnja naglašava značaj i važnost korištenja aktivnosti slušanja glazbe u predmetu Glazbene kulture. To je primarni model učenja i uživanja u glazbi koji pridonosi estetskom odgoju i razvoju senzibiliteta kod učenika. U nižim je razredima slušanje glazbe središnja i obvezna aktivnost otvorenog modela nastave glazbenog odgoja. Uz nju se mogu izvoditi i različite glazbene igre koje učenici vole, a one ih potiču na kreativnost i zajedništvo te se

osjećaju opušteno i ugodno. Ovdje se ponovno naglašava uloga učitelja koji treba osluškivati sklonosti i želje učenika.

Prema otvorenom modelu plana i programa učitelj ima slobodu odabira pjesama za nastavu. Dužan je odraditi u nastavi naznačene pjesme te upoznati učenike sa svim pojavnim oblicima glazbe: od umjetničke, preko narodne, do jazza i popularnih žanrova svih vrsta. Učitelj ostatak popisa treba shvatiti kao preporuku. Također, slobodan je i u odabiru primjera za određenu nastavnu jedinicu u kojima se nastavni rad temelji na slušanju glazbe. (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006)

5.2.4 Elementi glazbene kreativnosti

Nastavno područje elementi glazbene kreativnosti ili kako se još naziva u literaturi dječja kreativnost, nastavno je područje koje nije obvezno. Glazbena kreativnost prema Nastavnom planu i programu izoštrava pojedine glazbene sposobnosti (intonacija, ritam), razvija senzibilitet za glazbu, potiče maštovitost glazbenog izraza i samopouzdanje pri iznošenju novih ideja. (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006: 68)

U svom kritičkom razmatranju dječjeg glazbenog stvaralaštva, Rojko u radu *Metodika nastave glazbe,* kao jedine prave razloge za provođenje glazbenog stvaralaštva u nastavi navodi sljedeće:

- „samostalno stvaranje glazbenih formi pridonosi shvaćanju velikih djela u takvim formama;
- razvijanje sposobnosti oblikovanja i sposobnosti improvizacije;
- razvijanje osjećaja za zakonitosti glazbenog kretanja, tj. smisao za ritamsko i melodijsko kretanje, smisao za frazu, za oblik;
- razvijanje smisla za adekvatno ritmiziranje i melodijsko oblikovanje odabranog teksta;
- doživljaj nastajanje glazbe (učenik će „zaviriti u radionicu umjetnika“);
- razvijanje kreativnih glazbenih sposobnosti u stvaranju vlastitih melodija;
- spoznaja kako je glazbeno stvaranje moguće i u mnogo jednostavnijim formama;
- razvijanje smisla za melodijsku i ritamsku improvizaciju;
- razvijanje kritičnosti prema vlastitim glazbenim tvorevinama.“ (Rojko, 1996: 192)

6. INTERKULTURALNOST U NASTAVI GLAZBE

„Od početaka organiziranog poučavanja i školovanja, glazba je bila sastavni dio odgoja i obrazovanja. Još u Staroj Grčkoj, kulturnoj kolijevci Europe, glazba je imala značajnu ulogu u životu ljudi. Glazbena naobrazba i poznavanje sviranja barem jednog instrumenta bilo je obvezno, a samoj glazbi pridavala se velika važnost. Platon i Aristotel ostavili su nam u nasljeđe određenu odgojnu filozofiju glazbe koja je odigrala značajnu ulogu u kasnijim razmišljanjima o mjestu i ulozi glazbe u odgoju mladeži.“ navodi dr. sc. Amir Begić u svom doktorskom radu, Interkulturalni odgoj u nastavi glazbe općeobrazovnih škola“ parafrazirajući dr. Pavela Rojka i njegov rad iz 2012. „Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti. Glazbena nastava u općeobrazovnoj školi.“

Glazba se stoljećima smatrala nezaobilaznim dijelom kulturnog života među svim staležima. Ona se i kroz povijest razvijala međusobnim povezivanjem različitih kultura, što znači da je ona u svojoj osnovi već od davna interkulturalna. Oduvijek je bila izrazito prisutna u javnom životu. Pjevanje, sviranje instrumenata, plesanje, ali i slušanje iste, smatralo se važnim, skoro nezaobilaznim dijelom življenja kulture. U nasljedstvo nam je ostavljeno veliko kulturno blago. Tradicijska glazba, izvorna glazbala, bezbrojni folklorni oblici, samo su dio tog bogatstva. „S toga je, gledano s pedagoškog aspekta, nastava glazbe idealno je područje na kojem učenici mogu steći interkulturalnu kompetenciju.“ (Begić, 2017: 1)

Interkulturalna učenička kompetencija jest stjecanje znanja koja promiču međusobno uvažavanje na svim područjima. Ona se stvara i njeguje u svakodnevnom životu, a posebice u obrazovnom sustavu, što se istražuje ovim diplomskim radom.

U današnje vrijeme, u životu ljudi, njihovoj svakodnevici, glazba je prisutnija više nego ikad prije. Kao takva, idealan je medij za formiranje i slanje različitih društvenih, političkih, sociooloških i dr. poruka. Pogodna je i za utjecaj na međusobnu toleranciju, poštivanje i uvažavanje. Mladi ljudi su dio društva koji tek formira i uči izgraditi svoja mišljenja i stavove, a kroz glazbu im se mogu poslati pozitivne poruke koje zagovaraju navedene vrijednosti. Tu je velika uloga škole, učitelja, njihove glazbene kompetencije u okviru predmeta Glazbene kulture.

Glazbena kultura ima bezgranične mogućnosti, dok je njena izvedba ograničena satnicom. Glazba kroz slušanje i izvođenje, predstavlja vrlo dobro sredstvo kojim učitelj može djeci prenositi i razvijati kod njih ljubav, interes i zanimanje za glazbu drugih naroda i kultura. S obzirom na otvorenost programa Glazbene kulture, učitelj može slobodno kreirati nastavu glazbe te na taj način osmisliti zanimljiv nastavni sat s vrlo pozitivnim rezultatima

poučavanja djece s ciljem poticanja razvoja pozitivnih emocija, osjećaja pripadnosti, zajedništva i snošljivosti. U nižim razredima, djeca još nemaju predznanja i predrasude pa se može na pozitivan način „manipulirati njima“ i usmjeravati ih. To je naročito važno ako u razredu ili neposrednom životnom okruženju imaju priliku upoznavati svoje vršnjake, pripadnike drugih kultura. Sve su češće okolnosti da se u konkretnim životnim situacijama događa suživot ljudi različitih nacionalnosti, vjera, rasa i životnih navika. Oduvijek je bilo važno kod djece razvijati ljubav prema svojoj kulturi, baštini i poštovanje drugih i drugačiji kultura i navika. Danas je posebno naglašena potreba za razvijanjem empatije za drugog i drugačijeg što predstavlja naročit izazov za svakoga, a posebno za učitelje razredne nastave. Glazba odigrati vrlo važnu ulogu. Ako je pravilno odabrana, djeci je zanimljiva i zabavna, bez obzira je li dio njihove ili neke druge kulture. S pomoću pjesme i plesa, djeca će rado upoznati novo i nepoznato, zavoljeti to kroz igru i na taj način stvarati nova prijateljstva.

6.1. Nastavni plan i program Glazbene kulture

Nastavna satnica Glazbene kulture, u Nastavnom planu i programu, nije velika, svega jedan sat tjedno. Ona i kao takva, kompetentnom učitelju pruža slobodu i mogućnost da njene segmente koristi svakodnevno u nastavi, izvan nje i izvan škole, kroz izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. Učitelj ne mora i ne smije biti ograničen jednim satom, već promičući interdisciplinarnost, glazba mu je neophodna u pedagoškom radu kroz sve predmete u razrednoj nastavi.

7. ANALIZA UDŽBENIKA „RAZIGRANI ZVUCI“ IZ GLAZBENE KULTURE ZA PRVA TRI RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE

Osnovne škole: Josipa Pančića – Bribir, Jurja Klovića – Tribalj, Ivana Mažuranića – Novi Vinodolski, Vladimira Nazora – Crikvenica, Zvonka Cara – Crikvenica te tri područne u Dramlju, Jadranovu i Selcu, čiji su učitelji sudjelovali u istraživanju diplomskog rada, njih trideset, koriste udžbenike nakladne kuće Školska knjiga, autora Vladimira Jandrašeka i Jelene Ivaci pod nazivom „Razigrani zvuci 1, 2 i 3“.

Nad udžbenicima Glazbene kulture, nakladne kuće Školska knjiga pod nazivom: „Razigrani zvuci 1“, „Razigrani zvuci 2“ i „Razigrani zvuci 3“ za prvi, drugi i treći razred provedena je analiza. Ostale nakladne kuće svoje su udžbenike povukle iz uporabe jer su u izradi novi, prilagođeni aktualnoj kurikularnoj reformi.

7.1 Razigrani zvuci 1

Udžbenik nakladne kuće Školska knjiga, pod nazivom „Razigrani zvuci 1“, jedini je trenutno dostupan udžbenik Glazbene kulture za osnovnu školu. Udžbenik „Razigrani zvuci 1“ namijenjen je za učenike prvog razreda. Autori udžbenika su Vladimir Jandrašek i Jelena Ivaci.

Udžbenik je koncipiran tako da su na dvije stranice obavezno sadržane pjesma i skladba, ponekad uz dodatak glazbene igre, priče, igrokaza ili brojalice. Takav raspored tematski usklađuje pjesmu i skladbu, ali i dodatke uz njih.

Udžbenik sadrži i prateći nosač zvuka s odgovarajućom glazbom (svim pjesmama i skladbama).

Također, uz udžbenik dolazi i metodički priručnik za učitelje koji sadrži notne zapise svih sadržanih pjesama.

Tablica 3: Sadržaj udžbenika „Razigrani zvuci 1“ po vrstama

	PJESMA	SKLADBA	GLAZBENA IGRA	GLAZBENA PRIČA	IGROKAZ	BROJALICA
1.	Robert Boldižar i Tea	Dimitrij Šostaković: *Koračnica*	/	/	/	Idu, idu mravi

	Odobašić: *Škola*					
2.	Ljiljana Goran: *Semafor*	Pero Gotovac: *En ten tini*	U prometu	/	/	Tupa tap
3.	Švedska: *Životinjski glasovi*	Adriano Banchieri: *Životinjski kontrapunkt*	/	/	/	Žuri, žuri
4.	Hristo Nedjalkov: *Jesen*	Pero Gotovac: *Eci peci pec*; *En ten tini*	Prati tempo	/	/	/
5.	Tradicijska: *Svatko ima dom*	Josip Runjanin i Antun Mihanović: *Lijepa naša domovino*	/	/	/	/
6.	Janez Bitcen: *Mlin*	/	Što je u šuškalici?	/	/	Pekar
7.	Švedska: *Kad si sretan*	Robert Schumann: *Radostan seljak*	/	/	/	/
8.	Vera Gerčik: *Kišica*	/	/	Kiša	/	/
9.	Janez Bitenc: *Tika-taka*	Rudolf Matz: *Stara ura igra polku*	/	/	/	Tika-tak
10.	Nepoznati autor: *Rođendanska pjesma*	Peter Heidrich: *Sretan rođendan*; Ana Stanišić: *Rođendanski rap*	/	/	/	/

11.	Vladimir Tomerlin: *Združena slova*	Orlando di Lasso: Jeka	Jeka	/	/	/
12.	Tradicijska: *Raj se otvorio*	Petar Iljič Čajkovski: *Koračnica iz baleta Orašar*	Zapamti brzinu koračanja	/	/	/
13.	Tradicijska: *U ponoći zvonce malo*	Franz Gruber: *Tiha noć*	/	/	/	/
14.	Peter Stupel: *Novogodišnja*	Tradicijska: *Novogodišnja*	/	/	/	/
15.	Hristo Nedjalkov: *Pahuljice*	Leopold Mozart: *Vožnja saonicama*	/	/	/	/
16.	Dragutin Basrak: *Padaj, padaj, snježiću*	Edvard Grieg: *U pećini gorskoga kralja*	/	/	/	/
17.	Roman Kuhar: *Abeceda*	Robert Schumann: *Divlji jahač*	/	/	/	/
18.	Marija Matanović: *Fašnički*	Nepoznati skladatelj: *Ples konja*	/	/	/	/

	ples					
19.	Jean-Baptiste Lully: *Dok Mjesec sja*	Nepoznati skladatelj: *Romanca*	Izradba „glazbala“ sa žicama	/	/	/
20.	Zlatko Dvoržak i Ratko Zvrko: *Dani u tjednu*	Edvard Grieg: *Jutarnje raspoloženje*	/	Jutarnje buđenje	/	/
21.	Makso Pirnik: *Zvončić u proljeće*	Ludwig van Beethoven: *Ptičja tuga*	/	/	Zvončić u proljeće	/
22.	Štefica Đuričić: *Što je to kiša?*	Gioacchino Rossini: *Oluja*	/	/	/	Kiša pada
23.	Vladimir Tomerlin: *Izgubljeno pile*	Camille Saint-Saens: *Pjetlovi i kokoši*	Ritam na ritam	/	/	/
24.	Zlatko Špoljar: *Veseljak*	Georg Philipp Telemann: *Allegro*	Koje glazbalo ne svira?	/	/	/
25.	Vladimir Tomerlin: *Žabe*	Bruno Bjelinski: *Tajni jezik*	Svirajmo uz pjesmu	/	/	/
26.	Josip Kaplan: *Zeko pleše*	Modest Petrovič Musorgski: *Ples pilića*	/	/	/	/

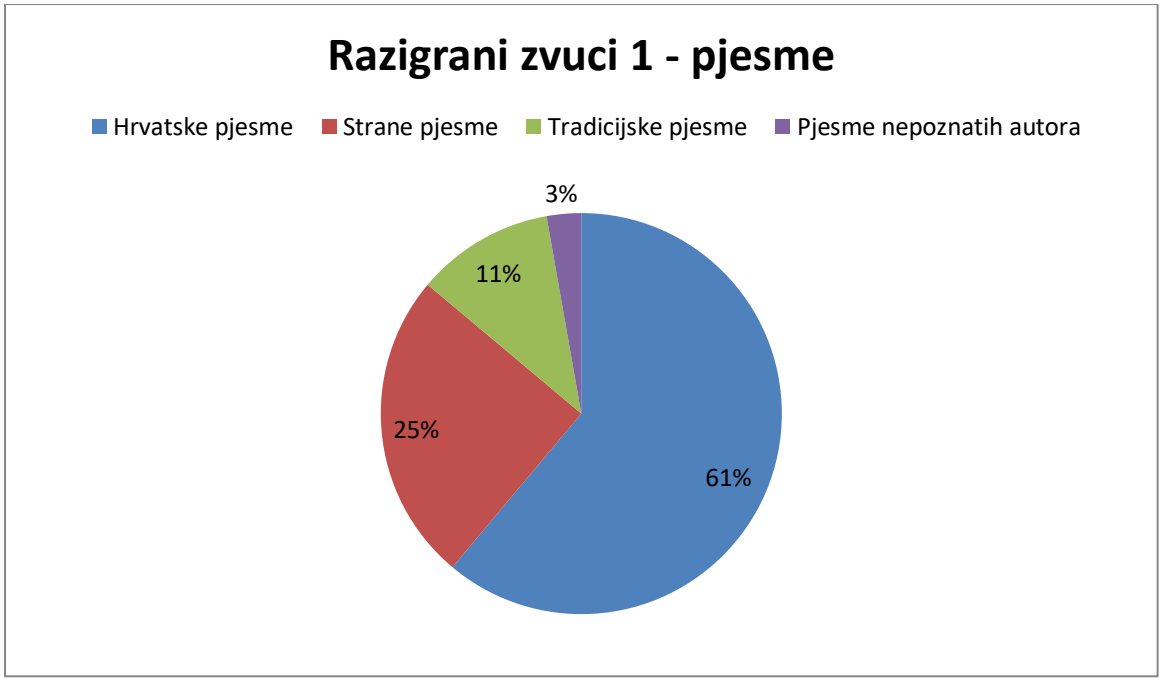
27.	Nikica Kalogjera i Mladen Kušec: *Boje*	Antonio Vivaldi: *Proljeće*	/	/	/	Engele, bengele
28.	Josip Kaplan: *Naše kolo veselo*	Sergej Prokofjev: *Gavotta*	/	/	/	/
29.	Ivica Stamać i Ratko Zvrko: *Majka*	Johannes Brahms: *Uspavanka*; Georg Philipp Telemann: *Allegro*; Pero Gotovac: *En ten tini*; Nepoznati skladatelj: *Romanca*	/	/	/	/
30.	Marija Matanović i Radovan Mikić: *Čudo*	Camille Saint-Saens: *Slon*	/	/	/	/
31.	Tradicijska: *Pjevala je ptica kos*	/	/	/	/	/
32.	Posavina: *Teče, teče bistra voda*	/	/	/	/	/
33.	Istra: *Dječja*	/	/	/	/	/

	poskočica					
34.	Dalmacija: *Išli smo u školicu*	/	/	/	/	/
35.	Slavonija: *U livadi pod jasenom*	/	/	/	/	/
36.	Međimurje: *Ćuk sedi*	/	/	/	/	/

Udžbenik „Razigrani zvuci 1“ sadrži ukupno 36 pjesama koje se uče po sluhu. Od 36 pjesama, 22 su hrvatskih autora, 9 stranih, 4 tradicijske pjesme dok je jedna nepoznatog autora. Također sadrži 27 skladbi od čega 4 hrvatskih skladatelja, 20 stranih, jednu tradicijsku i dvije nepoznatih skladatelja. U udžbeniku se još nalazi i 9 glazbenih igara, 2 glazbene priče te 1 igrokaz i 7 brojalica.

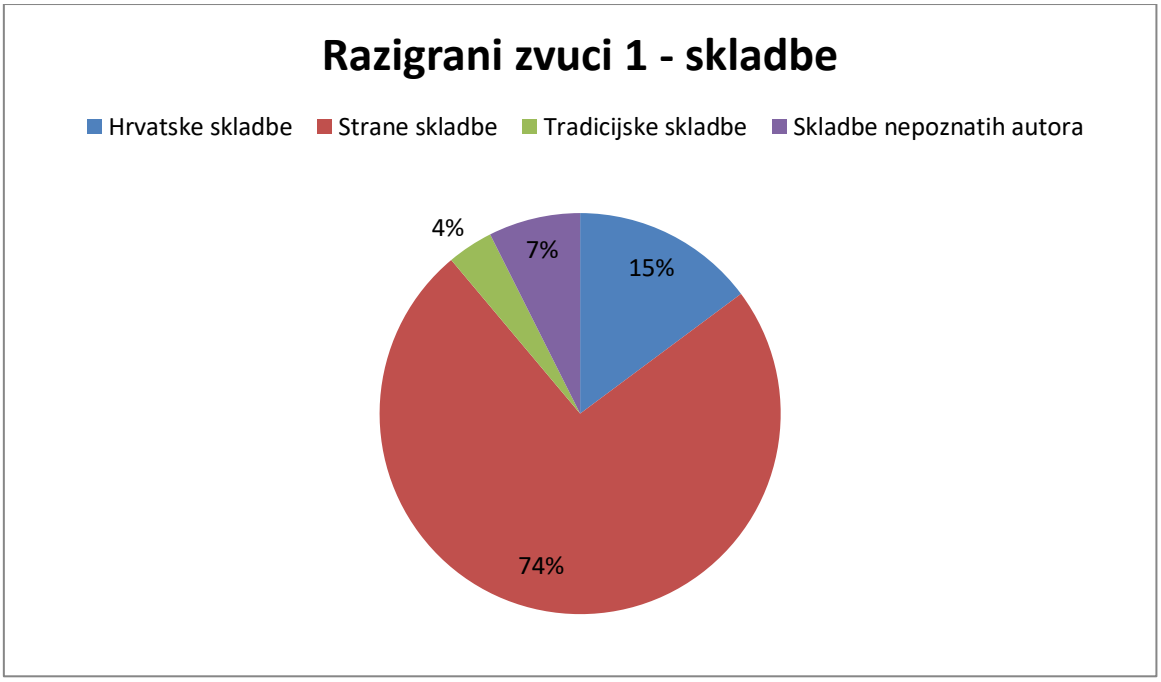
Zaključuje se kako je glazba svijeta prisutnija kroz slušanje, gdje u odnosu na hrvatske skladbe, ima pet puta više skladbi stranih skladatelja. Nije zanemariva ni brojka od 9 stranih pjesama koje se uče po sluhu no u odnosu prema pjesmama hrvatskih autora (njih 22), to je područje gdje možemo poraditi na uvođenju interkulturalnih sadržaja, točnije glazbe svijeta.

Slika 1: Grafički prikaz omjera hrvatskih, stranih, tradicijskih i pjesama nepoznatih autora u udžbeniku „Razigrani zvuci 1“

Prethodni graf slikovno prikazuje pjesme hrvatskih i stranih autora te tradicijske pjesme i pjesme nepoznatih autora. Udžbenik „Razigrani zvuci 1“ sadrži ukupno 36 pjesama koje se uče po sluhu. Od 36 (100%) pjesama, 22 (61%) su hrvatskih autora, 9 (25%) stranih autora, 4 (11%) tradicijske pjesme dok je jedna (3%) nepoznatog autora.

Slika 2: Grafički prikaz omjera hrvatskih i stranih skladatelja te tradicijskih i skladbi nepoznatih autora u udžbeniku„Razigrani zvuci 1“

Prethodni graf slikovno prikazuje skladbe hrvatskih i stranih skladatelja te tradicijske i skladbe nepoznatih skladatelja u udžbeniku „Razigrani zvuci 1“. Udžbenik ukupno sadrži 27 (100%) skladbi od čega 4 (15%) hrvatskih autora, 20 (74%) stranih, jednu (4%) tradicijsku i dvije (7%) nepoznatih skladatelja.

7.2 Razigrani zvuci 2

Udžbenik nakladne kuće Školska knjiga, pod nazivom „Razigrani zvuci 2“, namijenjen je za učenike drugog razreda. Autori udžbenika su Vladimir Jandrašek i Jelena Ivaci.

Udžbenik je koncipiran tako da su na dvije stranice, pregledno jedno kraj drugog, sadržane pjesma i skladba, ponekad uz dodatak glazbene igre, priče ili brojalice. Takav raspored tematski usklađuje pjesmu i skladbu, ali i dodatke uz njih.

Udžbenik sadrži i prateći nosač zvuka s odgovarajućom glazbom (svim pjesmama i skladbama).

Također, uz udžbenik dolazi i metodički priručnik za učitelje koji sadrži notne zapise svih sadržanih pjesama.

Tablica 4: Sadržaj udžbenika „Razigrani zvuci 2“ po vrstama

	PJESMA	SKLADBA	GLAZBENA IGRA	GLAZBENA PRIČA	BROJALICA
1.	Marija Matanović: *Limač*	/	/	Zvuk i ton	/
2.	Stjepan Mikac: *Sve bih dao*	Robert Schumann: *Vojnička koračnica*; Georges Bizet: *Koračnica*	Dobro jutro!	/	/
3.	Engleska: *Pljesnimo rukama*	Jacques Offenbach: *Cancan*; Camille Saint-Saens: *Kornjača*	Prati tempo	/	/
4.	Vladimir Stojanov: *Jesenska pjesma*	Antonio Vivaldi: *Jesen*	Tiho – glasno	/	/
5.	Jakov Gotovac: *Dom*	Josip Runjanin i Antun Mihanović: *Lijepa naša domovino*	/	/	/
6.	Giovanni Battista Pergolesi: *Gdje je onaj cvijetak žuti*	Camille Saint-Saens: *Labud*	Svirajmo uz pjesmu	/	/
7.	Marija	Camille Saint-	Visoko –	/	/

	Matanović: *Molba gljive muhare*	Saens: *Osobe s dugačkim ušima*	duboko		
8.	Alfi Kabiljo i Stanislav Femenić: *Listopad u gradu*	Perpetuum Jazzile: *Africa*	Izradba „glazbala“	/	/
9.	Nikica Kalogjera i Mladen Kušec: *Riječi*	Johannes Brahms: *Valcer u As-duru*	Priča pjevalica	/	/
10.	Heda Pilš i Stjepan Jakševac: *Veseli vokali*	Heitor Villa-Lobos: *Arija*	Tko se javio?	/	/
11.	Francuska: *Bratec Martin*	Johann Pachelbel: *Kanon u D-duru*	/	/	Stare ure
12.	Marija Matanović: *Plava uspavanka*	Ludwig van Beethoven i Vesna Matana Matić: *Spavaj, mala ribice*	/	/	/
13.	Miroslav Martinjak: *Niko bijeli dare dijeli*	Tradicijska: *Visom leteć*	/	/	/
14.	Tradicijska: *Nebo, daj oku*	Tradicijska: *Radujte se, narodi*; Tradicijska:	/	/	/

		Svim na zemlji; Tradicijska: *Dobar večer, mi kucamo*			
15.	Wales: *Okitimo grančice*	John Francis Wade: *Pristupite, vjerni*	/	/	/
16.	/	Branimir Sakač: *Instrument čarobnjak*	/	/	/
17.	Marija Matanović: *Ide zima*	Edvard Grieg: *Koračnica patuljaka*	/	Slagalica	/
18.	Branko Mihaljević: *Zeko i potočić*	Wolfgang Amadeus Mozart: *Menuet iz Male noćne muzike*	/	/	/
19.	Jimmy Kennedy: *Hoki – poki*	Tradicijska: *Meksički šešir*	/	/	/
20.	Arsen Dedić i Zvonimir Balog: *Nije lako bubamarcu*	Nikolaj Rimski-Korsakov: *Bumbarov let*	/	Vjenčanje na livadi	/
21.	Francuska: *Blistaj, blistaj, zvijezdo mala*	Camille Saint-Saens: *Fosili*	/	/	/
22.	Tradicijska: *Mali ples*	Nepoznati skladatelj: *Skarazula mamarazula*	/	/	/

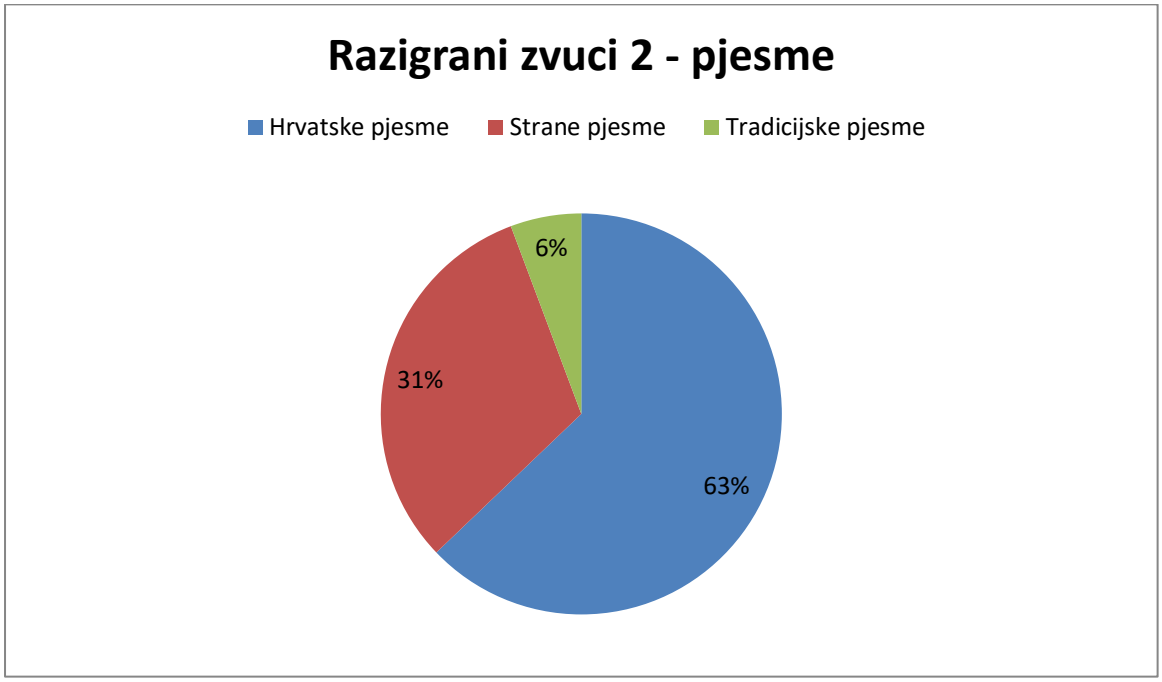
23.	Japan: *Šušti, šušti bambusov list*	Japan: *Uspavanka*	Ojami	/	/
24.	SAD: *Bingo*	Camille Saint-Saens: *Akvarij*	Plivam, plivam	/	/
25.	Alfi Kabiljo i Zlata Kolarić-Kišur: *Zekini jadi*	Johann Strauss: *Jelačićeva koračnica*	/	/	/
26.	Marija Matanović: *Vučja želja*	Aram Hačaturjam: *Ples sa sabljama*	/	/	/
27.	Josip Kaplan: *Pred majčinom slikom*	Franz Schubert: *Uspavanka*	/	/	/
28.	Nizozemska: *Gle, stiže svibanj*	Thomas Morley: *Mjesec svibanj je*	Svirajmo i plešimo	/	/
29.	Njemačka: *Veselje ptica*	Johann Sebastian Bach: *Badinerie*	/	/	Ekete, fekete
30.	Zvonko Špišić i Stjepan Jakševac: *Ha, ha, ha, ho, ho, ho*	Dimitrij Kabalevski: *Komedijaši - galop*	/	/	/
31.	Istra: *Katarina zlata hći*	/	/	/	/
32.	Dalmacija: *Oj, oj, sokoliću moj*	/	/	/	/

33.	Lika: *Pjevaj mi, pjevaj, sokole*	/	/	/	/
34.	Slavonija: *Ja imado*	/	/	/	/
35.	Posavina: *Savila se bijela loza vinova*	/	/	/	/
36.	Hrvatsko zagorje: *Miš mi je polje popasel*	/	/	/	/

Udžbenik „Razigrani zvuci 2“ sadrži ukupno 35 pjesama koje se uče po sluhu. Od 35 pjesama, 22 su hrvatskih autora, 11 stranih i dvije tradicijske pjesme. Također sadrži 29 skladbi od čega dvije hrvatskih skladatelja, 23 stranih i jednu nepoznatog skladatelja. U udžbeniku se još nalazi i 11 glazbenih igara, dvije glazbene priče te 3 brojalice.

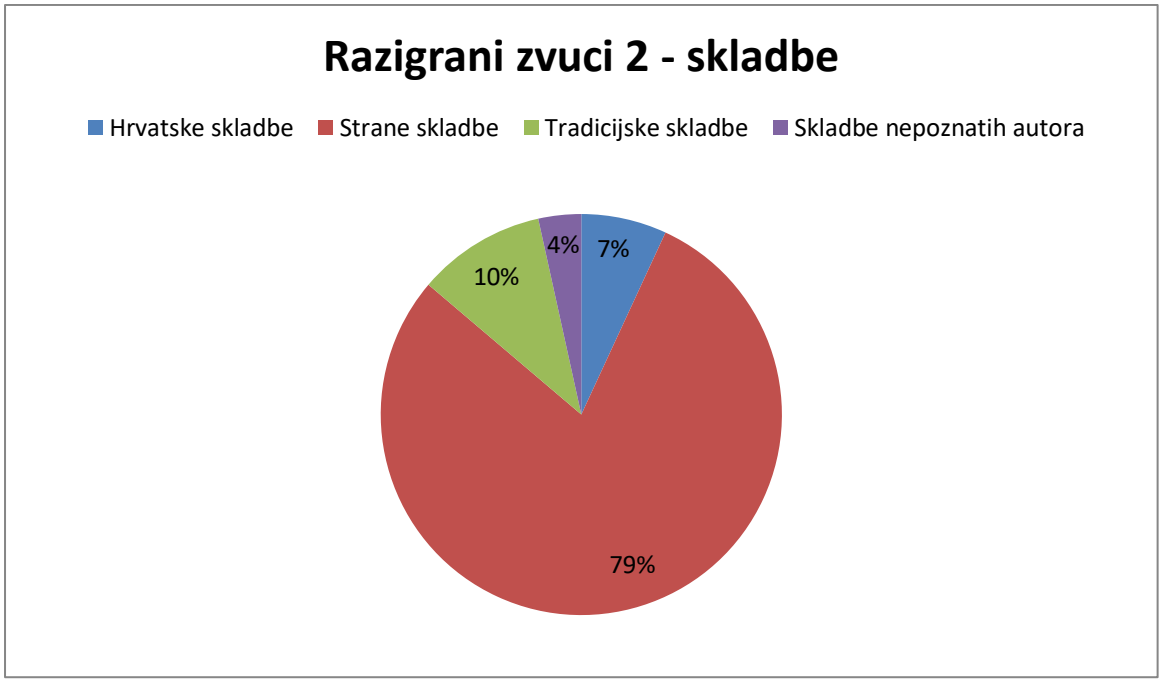
Zaključujemo kako je glazba svijeta, kao i u udžbeniku „Razigrani zvuci 1“, prisutnija kroz slušanje, ipak u većem omjeru. U odnosu na hrvatske skladbe, ima 11 puta više skladbi stranih skladatelja. Brojka od 11 stranih pjesama, koje se uče po sluhu i pjesmama hrvatskih autora (njih 22), kazuje nam kako je to područje gdje možemo poraditi na uvođenju interkulturalnih sadržaja, točnije glazbe svijeta.

Slika 3: Grafički prikaz omjera hrvatskih, stranih i tradicijskih pjesama u udžbeniku „Razigrani zvuci 2“

Prethodni graf slikovno prikazuje pjesme hrvatskih i stranih autora te tradicijske pjesme. Udžbenik „Razigrani zvuci 2“ ukupno sadrži 35 (100%) pjesama od čega 22 (63%) hrvatskih autora, 11 (31%) stranih i dvije (6%) tradicijske pjesme.

Slika 4: Grafički prikaz omjera hrvatskih i stranih skladatelja te tradicijskih i skladbi nepoznatih autora u udžbeniku„Razigrani zvuci 2“

Prethodni graf slikovno prikazuje skladbe hrvatskih i stranih skladatelja te tradicijske i skladbe nepoznatih skladatelja. Udžbenik „Razigrani zvuci 2“ ukupno sadrži 29 (100%) skladbi od čega dvije (7%) hrvatskih skladatelja, 23 (79%) stranih, 3 tradicijske (10%) i jednu (4%) nepoznatog skladatelja.

7.3 Razigrani zvuci 3

Udžbenik nakladne kuće Školska knjiga, pod nazivom „Razigrani zvuci 3“, namijenjen je za učenike trećeg razreda. Autori udžbenika su Vladimir Jandrašek i Jelena Ivaci.

Udžbenik je koncipiran tako da su na dvije stranice, pregledno jedno kraj drugog, sadržane pjesma i skladba, ponekad uz dodatak glazbene igre, priče ili brojalice. Takav raspored tematski usklađuje pjesmu i skladbu, ali i dodatke uz njih.

Udžbenik sadrži i prateći nosač zvuka s odgovarajućom glazbom (svim pjesmama i skladbama).

Također, uz udžbenik dolazi i metodički priručnik za učitelje koji sadrži notne zapise svih sadržanih pjesama.

Tablica 5: Sadržaj udžbenika „Razigrani zvuci 3“ po vrstama

	PJESMA	SKLADBA	GLAZBENA IGRA	GLAZBENA PRIČA	BROJALICA
1.	Mario Bogliuni i Stjepan Jakševac: *Ima jedan razred*	Giuseppe Verdi: *Trijumfalna koračnica iz opere Aida*	Pozdravna pjesma	/	/
2.	Alfi Kabiljo i Ratko Zvrko: *Smijeh nije grijeh*	/	Upjevavanje; Igre upjevavanja	/	/
3.	Nikola	Gioacchino	/	/	/

	Hercigonja: *Šaputanje*	Rossini: *Wilhelm Tell (uvertira)*			
4.	SAD: *Jutro na farmi*	Gioacchino Rossini: *Duet mačaka*	Životinjske skupine	/	/
5.	Josip Runjanin i Antun mihanović: *Lijepa naša domovino*	Ludwig van Beethoven: *Oda radosti*	/	/	/
6.	Franjo Pokorni i Antun Nemčić: *Domovini*	Ivo Lhotka-Kalinski: *Gudba za kolo horvatsko*	Rvatsko kolo (kaštela)	/	/
7.	Ivica Šimić i Anto Gardaš: *Žuta pjesma*	Luigi Boccherini: *Menuet*	/	/	/
8.	Jean Claude Giller: *Pjesma mlinskoga kola*	Ludwig van Beethoven: *Za Elizu*	/	/	Ekete, bekete
9.	Španjolska: *Tri listića*	Wolfgang Amadeus Mozart: *Alla Turca*	/	/	/
10.	Marija Matanović i Grigor Vitez: *Lovcu*	Carl Maria Weber: *Zbor lovaca*	Glazbeno-lovački šešir	/	/

11.	Andre Ernest Modeste Gretry: *Magarac i kukavica*	Wolfgang Amadeus Mozart: *Duet Papagena i Papagene*	Ging gang guli	/	/
12.	Arsen Dedić i Drago Britvić: *Himna zadrugara*	Harold Arlen: *Iznad duge*	/	/	Čiči, čuču
13.	Tradicijska: *Visom leteć'*	Josip Wallinger: *Padaj s neba*	/	/	/
14.	Tradicijska: *Oj, pastiri, čudo novo*	Tradicijske: *Veselje ti navješćujem*; *U to vrijeme godišta*	/	/	/
15.	Katherine Kennicott Davis: *Mali bubnjar*	Georg Friedrich Handel: *Radost svijetu*; James Pierpont: *Zvončići*	/	/	/
16.	Marija Matanović i Ivan Goran Kovačić: *Pada snijeg*	Antonio Vivaldi: *Zima*	Svirajmo uz pjesmu	/	/
17.	Rajko	Leroy	Svirajmo uz	/	/

	Ećimović: *Saonice male Sanje*	Anderson: *Vožnja saonicama*; Antonio Vivaldi: *Zima*	pjesmu		
18.	/	Sergej Prokofjev: *Peća i vuk*	/	/	/
19.	Austrija: *Pjesma orkestra*	/	Dirigent	/	/
20.	Maja Rogić: *Danas je fašnik*	Antonin Dvorak: *Humoreska*	Morenada (Bolivija)	/	/
21.	Sanja Dobrijević: *Baš me veseli*	Leopold Mozart: *Dječja simfonija*	Svatko svira kako zna	/	/
22.	Arsen Dedić: *Kad bi svi ljudi na svijetu*	Silvestar Dragoje i Branka Delić: *Moj daleki prijatelju*	/	/	/
23.	Švicarska: *Ode zima*	Wolfgang Amadeus Mozart: *Čežnja za proljećem*; Andre Ernest Modeste Gretry:	/	Zvukovi proljeća	/

		Magarac i kukavica			
24.	Marija Matanović: *Proljeće u srcu*	Wolfgang Amadeus Mozart: *Zbor zvončića*	Skrivalica	/	/
25.	Johann Sebastian Bach: *Ah, što volim*	Johann Sebastian Bach: T*occata u d-molu*; Johann Sebastian Bach: *Isus mi je svagda radost*	/	/	Vrapćići i koncert
26.	Finska: *Proljeće u šumi*	Camille Saint-Saens: *Kukavice*	/	Zvukovi šume	/
27.	Wolfgang Amadeus Mozart: *Čežnja za proljećem*	Petar Iljič Čajkovski: *Ples šećerne vile*	Glazbena miješalica	/	/
28.	Indonezija: *Kočija*	Nepoznati skladatelj: *Ungaresca*	/	/	/
29.	Tihomir Rožmarić: *Juri, juri vlak*	Heitor Villa-Lobos: *Mali vlak*	Vlak	/	/
30.	Narcis	Claude	/	/	/

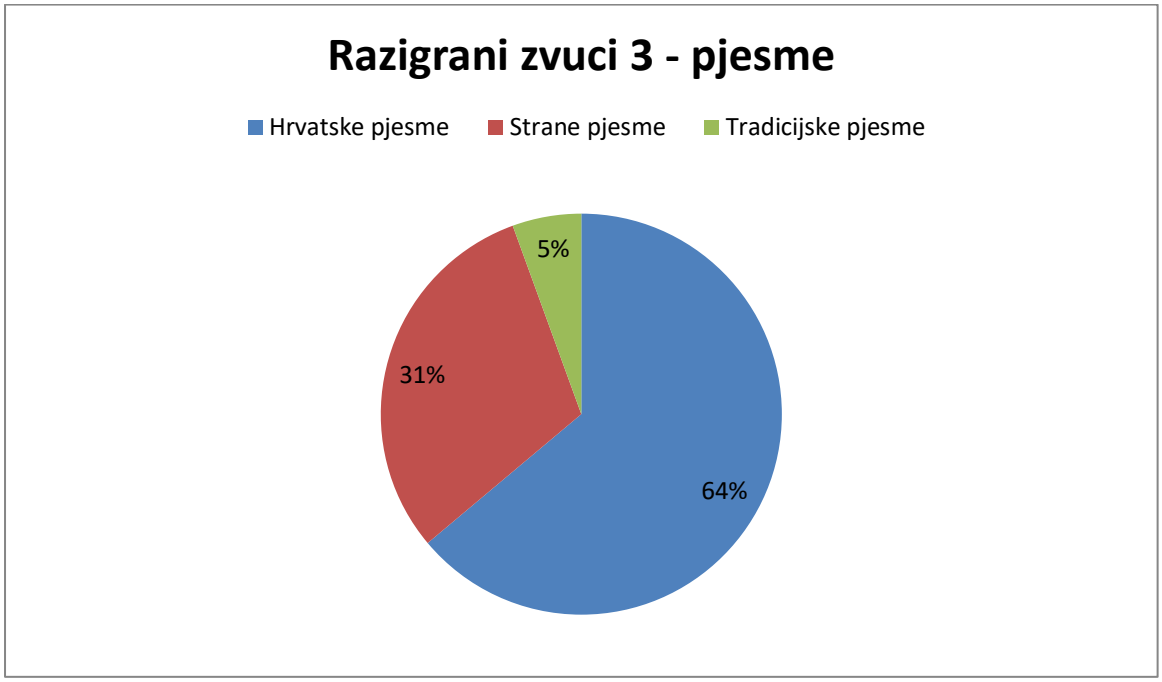
	Grabar i Grigor Vitez: *Dohvati mi, tata, Mjesec*	Debussy: *Mjesečina*			
31.	Ivica Stamać: *Maestral*	Vatroslav Lisinski i Petar Preradović: *Ribar*	/	/	/
32.	Međimurje: *Raca plava po Dravi*	/	/	/	/
33.	Dalmacija: *Evo san ti doša*	/	/	/	/
34.	Istra: *Ninaj, nanaj, lipi sin*	/	/	/	/
35.	Slavonija: *Kalendara*	/	/	/	/
36.	Posavina: *Ja posijah repu*	/	/	/	/
37.	Lika: *Sanak snilo*	/	/	/	/

Udžbenik „Razigrani zvuci 3“ sadrži ukupno 36 pjesama koje se uče po sluhu. Od 36 pjesama, 23 su hrvatskih autora, 11 stranih i dvije tradicijske pjesme. Također sadrži 29 skladbi od čega 4 hrvatskih skladatelja, 23 stranih i jednu tradicijsku te jednu nepoznatog skladatelja. U udžbeniku se još nalazi i 14 glazbenih igara, dvije glazbene priče te 3 brojalice.

Zaključuje se kako je glazba svijeta, kao i u udžbenicima „Razigrani zvuci 1“ i „Razigrani zvuci 2“, prisutnija kroz slušanje. U odnosu na hrvatske skladbe, ima skoro 6 puta

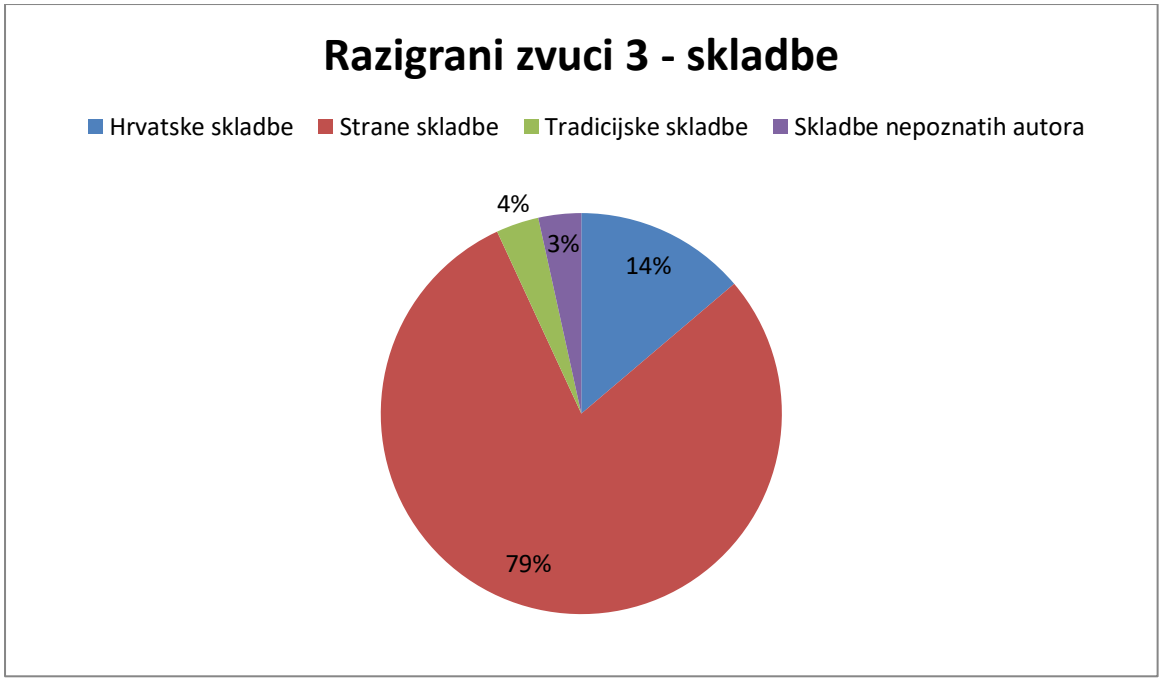
više skladbi stranih skladatelja. Stranih pjesama, koje se uče po sluhu, ima ukupno 11 dok pjesama hrvatskih autora ima 23. To je područje, kao i u prethodnim udžbenicima gdje možemo i trebamo poraditi na uvođenju interkulturalnih sadržaja, točnije glazbe svijeta.

Slika 5: Grafički prikaz omjera hrvatskih, stranih i tradicijskih pjesama udžbeniku „Razigrani zvuci 3“

Prethodni graf slikovno prikazuje pjesme hrvatskih i stranih autora te tradicijske pjesme i pjesme nepoznatih autora. Udžbenik „Razigrani zvuci 3“ ukupno sadrži 36 (100%) pjesama od čega 23 (64%) hrvatskih autora, 11 (31%) stranih te dvije (5%) tradicijske pjesme.

Slika 6: Grafički prikaz omjera hrvatskih i stranih skladatelja te tradicijskih i skladbi nepoznatih autora u udžbeniku„Razigrani zvuci 3“

Prethodni graf slikovno prikazuje skladbe hrvatskih i stranih skladatelja te tradicijske i skladbe nepoznatih skladatelja. Udžbenik „Razigrani zvuci 3“ ukupno sadrži 29 (100%) skladbi od čega 4 (14%) hrvatskih skladatelja, 23 (79%) stranih skladatelja, jednu (4%) tradicijsku i jednu (3%) nepoznatog skladatelja.

8. IZVANNASTAVNE GLAZBENE AKTIVNOSTI

Predmet Glazbene kulture je po mnogočemu specifičan. Uz dobro motiviranog i kompetentnog učitelja, na tom će satu učenici biti veseli, opušteni i vedrog raspoloženja. Djeca vole glazbu te se, nerijetko od najranije dobi, žele njenim sadržajima bolje upoznati. Kako su udžbenici mnogobrojni, različiti i uglavnom sadržajno pretrpani, a fond sati mali i gotovo nedovoljan, učitelju se pruža, a i nameće mogućnost da iskoristi pogodnosti tog predmeta i proširi na izvannastavne aktivnosti. Dobro organizirane i kvalitetno osmišljene, bit će djeci ugodne i korisne. Vrlo su pogodne i za približavanje učenicima sadržaja iz drugih glazbenih kultura. Učitelj im može, uz sadržaje iz njihove baštine, ponuditi i njima dotad nepoznate i strane pjesme, plesove i općenito glazbu drugih krajeva i drugih naroda. Kako su današnji razredi često nacionalno i kulturno raznoliki, razvijat će se međusobna tolerancija, snošljivost, a i poštivanje drugih i drugačijih. Glazba je u tom, interkulturalnom procesu, jedna od najpogodnijih i nezamjenjivih aktivnosti i načina da se kod učenika pobudi zanimanje i ljubav prema novom i nepoznatom.

Izborna nastava glazbene kulture, može se provoditi kroz slijedeće aktivnosti:

1. zbor;

2. folklor;

3. ples;

4. instrumentalne i vokalne skupine;

5. slušaonice.

(HNOS, 2006: 66)

Svaka od tih aktivnosti ima specifične mogućnosti preko kojih učenici mogu, na njima blizak način, u vedrom i veselom okruženju, usvajati važna znanja i razvijati isto tako vrlo važne osobine tolerancije, suživota i simpatije prema nečemu što nije dio vlastite kulture.

9. EMPIRIJSKI DIO RADA

9.1 Cilj i svrha istraživanja

Cilj je ovog istraživanja empirijski ispitati i ustvrditi prisutnost interkulturalnih aspekata u nastavi Glazbene kulture.

Svrha istraživanja je doprinijeti u području otkrivanja razine poznavanja, djelovanja i njegovanja interkulturalnih vrijednosti.

9.2 Hipoteze istraživanja

H1: U nastavi Glazbene kulture nije u dovoljnoj mjeri zastupljena glazba svijeta.

H2: Interkulturalni pristup Glazbenoj kulturi podrazumijeva razvijanje empatije prema drugom i drugačijem.

H3: Učitelji se smatraju kompetentnima za provođenje interkulturalnih sadržaja u nastavi Glazbene kulture.

H4: Sadržaji udžbenika Glazbene kulture od 1. do 3. razreda ne nude dovoljan broj interkulturalnih sadržaja.

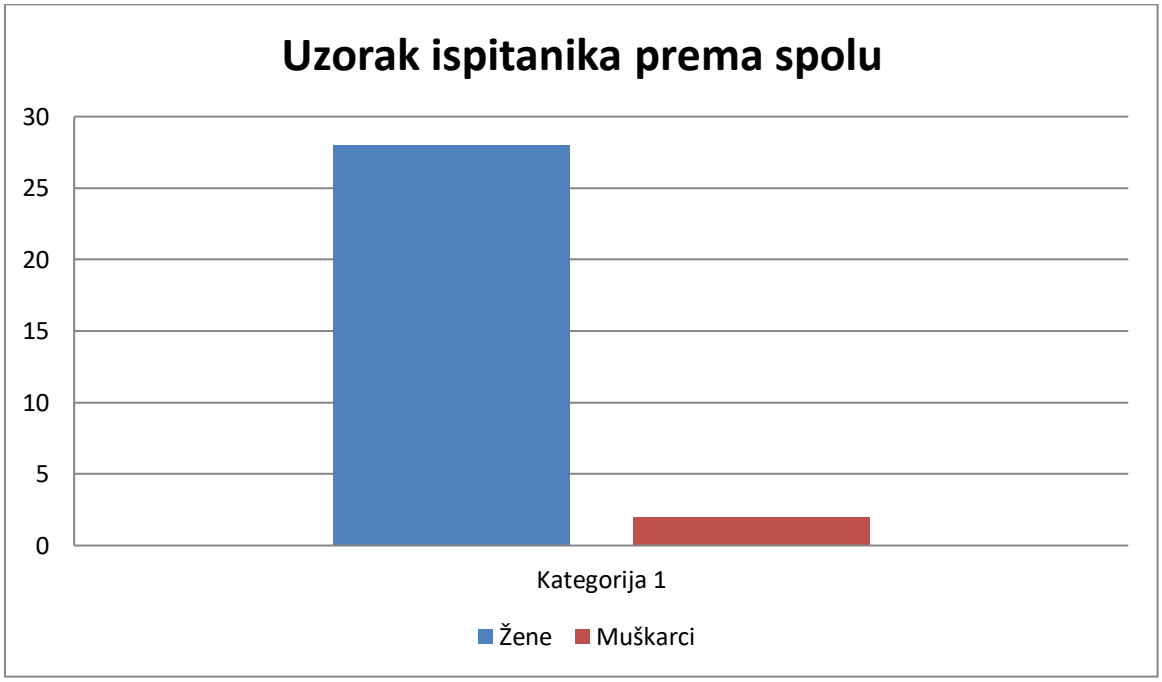
9.3 Uzorak ispitanika – prvi dio anketnog upitnika

Istraživanje je provedeno u Primorsko-goranskoj županiji, gradovima Crikvenica i Novi Vinodolski te u mjestima Bribir, Dramalj, Jadranovo, Selce i Tribalj. Obuhvaćeno je pet osnovnih škola te tri područne:

1. Osnovna škola Vladimira Nazora, Crikvenica
   1.1. Područna škola Dramalj
   1.2. Područna škola Jadranovo
2. Osnovna škola Zvonka Cara, Crikvenica
   2.1. Područna škola Selce
3. Osnovna škola Ivana Mažuranića, Novi Vinodolski
4. Osnovna škola Josipa Pančića, Bribir
5. Osnovna škola Jurja Klovića, Tribalj

Istraživanje je provedeno na uzorku od 30 ispitanika, od toga 28 (93%) žena i 2 (7%) muškarca.

Slika 7: Grafički prikaz ispitanika prema spolu

Tablica 6: Spol ispitanika

Spol	Frekvencija	Postotak	Prosječni postotak	Kumulativni postotak
Ženski	28	93.3	93.3	93.3
Muški	2	6.7	6.7	100.0
Ukupno	30	100.0	100.0	

Svi su se ispitanici odlučili izjasniti po pitanju spola. Od ukupnog broja ispitanika, 28 ispitanika su žene (93%) i 2 ispitanika muškarci (7%).

Tablica 7: Godine starosti

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Godine starosti	30	27	65	49.03	9.561
Ukupno	30				

Raspon godina učitelja u ovom istraživanju kreće se od 27 godina do 65 godina. U prosjeku ispitanici imaju 49 godina.

Tablica 8: Godine radnog staža

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Godine radnog staža	30	4	39	23.37	10.794
Ukupno	30				

Godine radnog staža kreću se od 4 godine do 39 godina, s prosječno 23 godine radnog staža.

9.4 Mjerni instrumenti

Za potrebe diplomskog rada i ovog istraživanja konstruiran je upitnik koji se sastoji od četiri dijela. Prvi dio prikuplja osnovne informacije o ispitanicima: njihove godine, spol i godine radnog staža.

Drugi dio anketnog upitnika sastoji se od niza nezavisnih varijabli koje ispituju učiteljevo mišljenje o prisutnost interkulturalnosti u nastavi Glazbene kulture. Sve rečenice bile su potvrdnog izjavnog karaktera. Pomoću dvije nezavisne varijable, ispitivala se učiteljeva uloga u primjeni interkulturalizma u nastavi. Tri varijable odnosile su se na nastavni plan i program Glazbene kulture. Tehnički aspekt (tjedni broj sati i sadržaj udžbenika) ispitan je dvjema varijablama. Najveći broj varijabli odnosi se na obradu jedinica kroz slušanje glazbe, pjevanje i sviranje. Navedene varijable ispitane su na skali Likertovog tipa od 5 stupnjeva: u potpunosti se ne slažem (1), uglavnom se ne slažem (2), niti se slažem, niti se ne slažem (3), uglavnom se slažem (4), u potpunosti se slažem (5).

Treći dio anketnog upitnika sastoji se od tri varijable kombiniranog oblika (format odgovora „DA“ i „NE“ te obrazlaganje odgovora).

Posljednjom varijablom kombiniranog tipa ispituje se razred u kojem trenutno djeluje učitelj u vrijeme provođenja istraživanja te kojim sadržajima potiče interkulturalnost u razredu. Ujedno to je i posljednji, četvrti dio.

9.5 Način provođenja istraživanja

Osnovnim i područnim školama crikveničko – vinodolskog kraja, koje su odabrane od strane istraživača, upućeni su pozivi za sudjelovanje u istraživanju.

Nakon što su škole pristale na suradnju, dogovoreni su sastanci kako bi se ravnatelji i stručni suradnici upoznali sa svrhom i ciljem istraživanja.

Anketni upitnici su dostavljeni školama, osobno od strane provoditelja istraživanja. Anketni upitnik sadržavao je upute kako ga ispuniti. Naglašena je činjenica kako su rezultati istraživanja anonimni kao i da će se koristiti samo u svrhu diplomske radnje te da će, ako to žele, biti upoznati s rezultatima ankete i radom u cijelosti koji će biti dostupni na repozitoriju Učiteljskog fakulteta u Rijeci.

U dogovoru s ravnateljima i stručnim suradnicima određen je rok predaje od deset dana, nakon čega je istraživač osobno podigao ispunjene upitnike.

9.6 Metode obrade podataka

Podaci koji su dobiveni ovim istraživanjem, obrađeni su statističkim programom SPSS. Izračunati su postotci, frekvencije te minimalne i maksimalne vrijednosti kao i standardne devijacije. Rezultati su grafički prikazani tablicama u kojima se nalaze svi relevantni rezultati za ovo istraživanje.

10. RASPRAVA I REZULTATI

10.1 Drugi dio anketnog upitnika

10.1.1 Učiteljeva uloga u primjeni interkulturalizma u nastavi

Tablica 9: Susretanje učitelja s učenicima koji dolaze iz različitih kulturnih sredina

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Učitelji se danas više nego ikada susreću s učenicima koji dolaze iz različitih kulturnih sredina.	30	2	5	4.03	.928
Ukupno	30				

Tablica 10: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	niti se slažem, niti se ne slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
0	2	6	11	11

Tablice 9 i 10 prikazuju rezultate izjašnjavanja učitelja o tvrdnji da se danas više nego ikada susreću s učenicima koji dolaze iz različitih kulturnih sredina. Od 30 ispitanika, odgovorilo ih je 30, a aritmetička sredina odgovora iznosi M=4.03 i pokazuje da se učitelji u velikoj mjeri slažu s navedenom tvrdnjom. Doba je velikih migracija, a sloboda kretanja jedno je od temeljnih načela modernog društva i time su odgovori očekivani.

Tablica 11: Mogućnost ponude izvannastavnih glazbenih aktivnosti koje potiču interkulturalnost

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Kao učitelju omogućeno mi je učenicima ponuditi izvannastavne glazbene aktivnosti koje potiču interkulturalnost.	30	1	5	3.40	.855
Ukupno	30				

Tablica 12: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	niti se slažem, niti se ne slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
1	2	13	12	2

Svih 30 ispitanika dalo je odgovor i izjasnilo se o navedenoj tvrdnji što je vidljivo u tablicama 11 i 12. Aritmetička sredina M=3.40 pokazuje da su učiteljima relativno malo ili nedovoljno dostupne izvannastavne glazbene aktivnosti koje potiču interkulturalnost. Bilo bi korisno i poželjno da su im te mogućnosti dostupnije ili barem da se postojeće, iako nedovoljne, koriste u većoj mjeri. Svojim odgovorima učitelji nisu u potpunosti ni potvrdili niti opovrgnuli hipotezu (H3): Učitelji se smatraju kompetentnima za provođenje interkulturalnih sadržaja u nastavi Glazbene kulture.

10.1.2 Nastavni plan i program glazbene kulture

Tablica 13: Nastavni plan i program u suodnosu s velikim migracijama

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Nastavni plan i program Glazbene kulture u dovoljnoj mjeri prati okolnosti velikih migracija.	30	1	4	2.87	.860
Ukupno	30				

Tablica 14: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	niti se slažem, niti se ne slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
3	4	17	6	0

Tablice 13 i 14 prikazuju rezultate izjašnjavanja svih 30 ispitanika o Nastavnom planu i programu te prati li u dovoljnoj mjeri okolnosti velikih migracija. Aritmetička sredina M=2.87 pokazuje nam kako Nastavni plan i program nedovoljno prate okolnosti velikih migracijskih događanja. U okviru ovog postojećeg, teško mogu pratiti sve promjene koje nosi sadašnjost i budućnost.

Tablica 15: Nastavni plan i program u suodnosu s kulturnim i glazbenim različitostima

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija

Nastavni plan i program Glazbene kulture učenike dovoljno upoznaje s kulturnim i glazbenim različitostima.	29	1	5	3.31	.930
Ukupno	29				

Tablica 16: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	**uglavnom se ne slažem (2)**	**niti se slažem, niti se ne slažem (3)**	**uglavnom se slažem (4)**	**u potpunosti se slažem (5)**
1	5	8	14	1

Tablice 15 i 16 prikazuju rezultate iz kojih iščitavamo da Nastavni plani i program u umjerenom obimu upoznaju učenike s kulturnim i glazbenim različitostima (M=3.31). Tako su se učitelji, gledajući aritmetičku sredinu, izjasnili kako su relativno zadovoljni i uglavnom se slažu navedenom tvrdnjom. Ima još puno potrebe i prostora za proširivanjem Nastavnog plana i programa u tom smjeru. Od ukupnog broja ispitanika, njih 30, jedan se nije izjasnio.

Tablica 17: Nastavni plan i program - mogućnost slobodnog odabira sadržaja bliskih zanimanju učenika

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Nastavni plan i program za Glazbenu kulturu uz obvezne sadržaje pruža mogućnost slobodnog odabira sadržaja bliskih zanimanju učenika.	29	1	5	3.00	1.035
Ukupno					

Tablica 18: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	niti se slažem, niti se ne slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
3	5	11	9	1

Aritmetička sredina M=3.00 kao rezultat očitovanja učitelja o sadržaju Nastavnog plana i programa glede slobodnog odabira sadržaja, pokazuje da su mogućnosti u tome odabiru osrednje: postoje, ali su nedovoljne i trebaju dopunu i doradu kako bi bile funkcionalne. Odgovor je dalo 29 od 30 ispitanika.

10.1.3 Tehnički aspekt (tjedni broj sati i sadržaj udžbenika)

Tablica 19: Tjedni broj sati - mogućnost razgovora s učenicima o kulturnim navikama njihova obiteljskog okruženja

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Tjedni broj sati Glazbene kulture omogućuje razgovor s učenicima o kulturnim navikama njihova obiteljskog okruženja.	30	1	5	2.37	1.217
Ukupno	30				

Tablica 20: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	niti se slažem, niti se ne slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
8	12	2	7	1

Tablice 19 i 20 prikazuju rezultate u kojima su sadržani odgovori svih 30 ispitanika. Aritmetička sredina M=2.37 kazuje da učitelji smatraju tjedni broj sati Glazbene kulture nedovoljnim. Taj je broj nedovoljan u mnogočemu pa tako i u omogućavanju razgovora s učenicima i okruženju u njihovim obiteljima: Kakve se kulturne navike njeguju? Sudjeluju li učenici u njima? Koje običaje poznaju?Koja predznanja posjeduju? … Da bi se učitelj upoznao s obiteljskim prilikama mora pronaći i iskoristiti vrlo skromne mogućnost koje mu pruža tjedna satnica Glazbene kulture (jedan sat tjedno). Ovim istraživanjem, zbog tjedne satnice, velikim dijelom je opovrgnuta hipoteza (H2): Interkulturalni pristup Glazbenoj kulturi podrazumijeva razvijanje empatije prema drugom i drugačijem. Za razvijanje takvih odnosa, kroz predmet Glazbene kulture, učitelj nema dovoljno vremena.

Tablica 21: Sadržaj udžbenika - mogućnost razvoja interkulturalnih kompetencija učenika

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Sadržaj udžbenika Glazbene kulture omogućuje razvoj interkulturalnih kompetencija učenika.	30	1	5	3.10	.923
Ukupno	30				

Tablica 22: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	niti se slažem, niti se ne slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
2	4	14	9	1

Tablice 21 i 22 prikazuju rezultate ispitanika, njih 30. Aritmetičkom sredinom M=3.10 učitelji su izrazili umjerenu (ni dobro ni loše), srednje (ne)zadovoljstvo sa sadržajem udžbenika Glazbene kulture, u ovom slučaju to su udžbenici nakladne kuće Školska knjiga: „Razigrani zvuci 1, 2 i 3“ koji se mogu koristiti za poticanje interkulturalnosti. Ima takvih sadržaja, upotrebljivih za konkretnu zadaću, ali nedovoljno i potrebno je to mijenjati te nadopunjavati. Možemo zaključiti da se djelomično opovrgava hipoteza (H4): Sadržaji udžbenika Glazbene kulture od 1. do 3. razreda ne nude dovoljan broj interkulturalnih sadržaja.

10.1.4 Slušanje glazbe, pjevanje i sviranje

Tablica 23: Slušanje glazbe - upoznavanje različitih, specifičnih i nesvakidašnjih glazbala

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Kroz slušanje glazbe, učenici upoznaju različita, specifična i nesvakidašnja glazbala.	30	1	5	4.07	.980
Ukupno	30				

Tablica 24: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	niti se slažem, niti se ne slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
1	1	4	13	11

Tablice 23 i 24 prikazuju rezultate svih 30 ispitanika koji su sa visokom aritmetičkom sredinom M=4.07, prihvatili tvrdnju da učenici upoznaju različita glazbala kroz slušanje glazbe. Obzirom da sviranje u osnovnim školama nije obvezno, a takva različita, specifična i nesvakidašnja glazbala nisu dostupna, slušanjem ih se može najbolje dočarati. Valjalo bi, ukoliko učitelj nije u mogućnosti pribaviti glazbalo kako bi ga učenici mogli vidjeti uživo, omogućiti fotografiju istoga.

Tablica 25: Obrada pjesme po sluhu - razvijanje glazbene memorije

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija

Kroz obradu pjesama po sluhu, učenici razvijaju glazbenu memoriju.	30	1	5	4.43	.898
Ukupno	30				

Tablica 26: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	**uglavnom se ne slažem (2)**	**niti se slažem, niti se ne slažem (3)**	**uglavnom se slažem (4)**	**u potpunosti se slažem (5)**
1	0	2	9	18

Tablice 25 i 26 prikazuju rezultate odgovora svih 30 ispitanika koji su se izjasnili potvrdno o tvrdnji da se glazbena memorija razvija kroz obradu pjesama po sluhu. Vrlo visoka aritmetička sredina M=4.43 potvrđuje kako učitelji koji su rješavali anketni upitnik podržavaju takav način u nastavi. Takva situacija pruža učitelju mogućnost da kroz obradu pjesme po sluhu, uz izbor sadržaja koji potiče interkulturalne vrijednosti, kod učenika potiče međusobnu toleranciju te prihvaćanje drugog i drugačijeg.

Tablica 27: Slušanje glazbe - susretanje i upoznavanje s različitim načinima pjevanja

	N	**Min**	**Max**	**Srednja vrijednost**	**Standardna devijacija**
Kroz slušanje glazbe, učenici se susreću i upoznaju s različitim načinima pjevanja.	30	1	5	4.40	.894
Ukupno	30				

Tablica 28: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	niti se slažem, niti se ne slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
1	0	2	10	17

Tablice 27 i 28 prikazuju očekivano pozitivan stav učitelja (visoka aritmetička vrijednost M=4.40) o tvrdnji da se slušanjem glazbe učenici upoznaju s različitim načinima pjevanja prisutnim u različitim kulturama. Ponovno se i kroz ovaj izazov, naglašava važnost slušanja glazbe na satu Glazbene kulture. Udžbenici koje koriste anketirani učitelji u svojim razredima („Razigrani zvuci 1, 2 i 3“) predviđaju i tematski usklađuju pjesme i skladbe uz njih. Preporuča se obrada pjesme i slušanje skladbe na istom nastavnom satu. Izjasnilo se svih 30 ispitanika. Ovim istraživanjem i dobivenim rezultatima, možemo opovrgnuti hipotezu (H1): U nastavi Glazbene kulture nije u dovoljnoj mjeri zastupljena glazba svijeta.

Tablica 29: Obrada pjesme po sluhu - upoznavanje s bogatstvom nacionalnog i internacionalnog folklora

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Kroz obradu pjesama po sluhu, učenici se upoznaju s bogatstvom nacionalnog i internacionalnog folklora.	30	2	5	4.03	.890
Ukupno	30				

Tablica 30: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	niti se slažem, niti se ne slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
0	2	5	13	10

Tablice 29 i 30 prikazuju rezultate odgovora svih 30 ispitanika. Imaju izrazito pozitivan stav (M=4.03) o mogućnostima i važnosti obrade pjesama po sluhu. U ovoj je tvrdnji istaknuta njezina uloga u upoznavanju učenika s bogatstvom folklora, kako nacionalnog tako i internacionalnog. Da bismo mogli poštivati drugoga i upoznati njegovu kulturu, prvenstveno moramo upoznati sami sebe i svoje bogatstvo kulturnog nasljeđa. Obrada pjesme po sluhu učitelju je veliki izazov. Sloboda odabira određenog broja pjesama daje mogućnost interkulturalnog sadržaja (nacionalni i internacionalni folklor) na satu Glazbene kulture. Detaljnije upoznavanje takvog sadržaja može se ostvariti kroz izvannastavne aktivnosti.

Tablica 31: Slušanje glazbe - upoznavanje s bogatstvom nacionalnog i internacionalnog glazbenog folklora

	N	Min	Max	Srednja vrijednost	Standardna devijacija
Kroz slušanje glazbe, učenici se upoznaju s bogatstvom nacionalnog i internacionalnog folklora.	30	1	5	4.10	1.029
Ukupno	30				

Tablica 32: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom

u potpunosti se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	niti se slažem, niti se ne slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
1	1	5	10	13

Tablice 31 i 32 prikazuju rezultate odgovora svih 30 ispitanika. O još jednom važnom aspektu slušanja glazbe, učitelji su se pozitivno očitovali što je vidljivo po vrlo visokoj aritmetičkoj sredini (M=4.10). Metoda slušanja glazbe, uz ostale mnogobrojne uloge, smatra se neophodnom i nezamjenjivom u upoznavanju učenika s bogatstvom folklora. U današnje

vrijeme multimedijskih mogućnosti, učitelj ima bezgranični izbor napjeva, melodija, pjesama i dr., iz svih krajeva svijeta, koje su mu u razredu (na računalu), lako dostupne.

10.2 Treći dio anketnog upitnika

Tablica 33: Upoznavanje učenika s bogatstvom različitih kultura

Kroz nastavu Glazbene kulture najlakše je učenike upoznati s bogatstvom različitih kultura.	**Frekvencija**	**Postotak**	**Prosječni postotak**	**Kumulativni postotak**
DA	23	76.7	76.7	76.7
NE	7	23.3	23.3	100.0
Ukupno	30	100.0	100.0	

Tablica 33 prikazuje rezultate odgovora svih 30 ispitanika. Učitelji se u najvećoj mjeri slažu s iskazanom tvrdnjom kako je kroz nastavu Glazbene kulture najlakše učenike upoznati s bogatstvom različitih kultura. Njih nešto više od tri četvrtine (23) odgovorilo je potvrdno, dok se četvrtina ispitanika (7) ne slaže s navedenom tvrdnjom, što nikako nije zanemariv podatak. Iako nije uvijek jednostavno učenicima dočarati i približiti neki njima nepoznat sadržaj, temu ili nešto treće (u ovom se slučaju može odnositi na upoznavanje kultura: vlastite ili tuđe), glazba i njezin univerzalni jezik, koji nema barijere, je često učitelju ipak najprihvatljiviji.

Tablica 34: Načini upoznavanja učenika s bogatstvom različitih kultura

Kroz nastavu Glazbene kulture najlakše je učenike upoznati s bogatstvom različitih kultura.		**Frekvencija**	**Postotak**	**Prosječni postotak**	**Kumulativni postotak**
VRIJE	**Ukupno**	30	100,0	100,0	
	Nema odgovora	7	23,3	23,3	50,0
	Sadržaji iz različitih kultura	6	20,0	20,0	96,7
	Korelativna nastava	4	13,3	13,3	23,3

DNOST	**Potrebna interdisciplinarnost**	3	10,0	10,0	73,3
	Ples, slušanje glazbe, pjevanje	2	6,7	6,7	60,0
	Bogatstvo različitosti	1	3,3	3,3	3,3
	Glazba izaziva emocije	1	3,3	3,3	6,7
	Jedan od načina upoznavanja	1	3,3	3,3	10,0
	Najlakše uče sve oblike i segmente glazbe	1	3,3	3,3	26,7
	Nemoguće je kroz jedan predmet ostvariti cilj	1	3,3	3,3	53,3
	Poticanje interkulturalnosti	1	3,3	3,3	63,3
	Različita glazbala različitih kultura	1	3,3	3,3	76,7
	Slušanjem, pjevanjem i korištenjem instrumenata	1	3,3	3,3	100,0

Tablica 34 prikazuje odgovore učitelja na otvoreni dio pitanja. Njih 23 su detaljnije obrazložili odgovor, dok ih 7 nije dodatno obrazložilo slaganje odnosno neslaganje s tvrdnjom. Šest učitelja u svom obrazloženju u najvećoj mjeri se slažu sa proučavanjem i približavanjem različitih kultura kroz nastavu. Sedam učitelja navodi kako nije moguće upoznati bogatstvo različitih kultura bez korelacije s ostalim predmetima te interdisciplinarnosti. Slijedom očitanja frekvencija u tablici, vidljivo je da su u manjoj mjeri spominju sljedeći odgovori: ples, slušanje glazbe, pjevanje; bogatstvo različitosti; glazba kao poticaj emocijama.

Neki od izdvojenih odgovora:

1. DA – „I svoju i kulturu drugih zemalja najlakše je upoznati kroz glazbu i običaje. Djeca pjevajući i svirajući te slušajući najlakše pamte, a pokretima se mogu smjestiti u neku drugu kulturu i pokušati na tren biti netko drugi.“ Učiteljica (41)

2. DA – „Kroz običaje pojedinih kultura, uz medijske sadržaje, glazbu pojedinog kraja, nošnju, navike, učitelj lako dobiva uvid u različitosti.“ Učiteljica (42)

3. DA – „Moguća je vrlo jednostavna korelacija sa starim i budućim sadržajem kulture i povijesne tematike. Moguće je korištenja različitih informativnih medija kao uvod u obradu novih glazbenih sadržaja.“ Učiteljica (27)

4. NE – „Bogatstvo različitih kultura potrebno je iskazati interdisciplinarno kako bi djeca imala potpuni dojam o određenoj kulturi.“ Učitelj (59)

5. NE – „Ne samo kroz Glazbenu kulturu, već kroz nastavu Hrvatskog jezika te Prirode i društva.“ Učiteljica (38)

Tablica 35: Interkulturalni pristup - "opasnost za gubljenje vlastitog kulturnog identiteta"

Interkulturalni pristup može biti opasnost za gubljenje vlastitog kulturnog identiteta.		**Frekvencija**	**Postotak**	**Prosječni postotak**	**Kumulativni postotak**
Vrijednost	**NE**	27	90.0	100.0	100.0
Nedostaje		3	10.0		
Ukupno		30	100.0		

Tablica 35 prikazuje rezultate 27 ispitanika (90%), dok se 3 nisu izjasnila (10%), točnije nisu zaokružila ni jedan od ponuđenih odgovora. Svih 27 ispitanika negativno je odgovorilo čime su opovrgnuli tvrdnju kako interkulturalni identitet može biti opasnost za gubljenje vlastitog identiteta. Učitelj prvenstveno treba osvijestiti znanja i spoznaje o vrijednostima vlastite kulturne baštine. Kada učenici shvate vrijednost vlastite kulture i kulture općenito, tek tada im se otvara mogućnost učenja o drugačijim ljudima, životnim navikama, običajima…

Tablica 36: Obrazloženje tvrdnje o interkulturalnom pristupu kao opasnosti za gubljenje vlastitog kulturnog identiteta

Interkulturalni pristup može biti opasnost za gubljenje vlastitog kulturnog identiteta.		Frekvencija	Postotak	Prosječni postotak	Kumulativni postotak
VRIJEDNOST	**Ukupno**	30	100,0	100,0	
	Nema odgovora	9	30,0	30,0	43,3
	Poštivanje svoje, upoznavanje drugih kultura	8	26,7	26,7	86,7
	Izgradnja vlastitog kulturnog identiteta	2	6,7	6,7	6,7
	Nema gubljenja vlastitog identiteta	2	6,7	6,7	13,3
	Obogaćivanje svakog učenika	2	6,7	6,7	50,0
	Širenje vidika	2	6,7	6,7	100,0
	Ovisno o učitelju	1	3,3	3,3	53,3
	Ovisno o odabiru materijala	1	3,3	3,3	56,7
	Poštivanje različitosti	1	3,3	3,3	60,0
	Razvijanje svijesti o različitostima	1	3,3	3,3	90,0
	Samostalni odabir učitelja o sadržajima	1	3,3	3,3	93,3

Tablica 36 prikazuje odgovore ispitanika na otvoreni dio pitanja o tome kako interkulturalni pristup može biti opasnost za gubljenje vlastitog kulturnog identiteta. Od ukupnog broja ispitanika, njih 21 detaljnije je obrazložilo svoj odgovor dok se 9 nije izjasnilo na otvoreni dio pitanja.

Izdvojeni odgovori:

1. NE – „Djeca su svojoj vlastitoj kulturi češće izložena u školi, kod kuće, u društvu općenito te nema bojazni od gubljenja vlastitog identiteta.“ Učitelj (59)

2. NE – „Interkulturalnim pristupom ne gubimo vlastiti identitet već razvijamo svijest o različitosti te prihvaćanju i uvažavanju te različitosti.“ Učiteljica (48)

3. NE – „Treba biti oprezan, pokazati različitosti, ali istaknuti važnost vlastitog kulturnog identiteta i na njega staviti naglasak.“ Učiteljica (42)

4. NE – „Mislim kako je ta tvrdnja pogrešna. Što djeca više znaju, to su bogatija. Trebaju imati široke obzore prema drugim kulturama.“ Učiteljica (48)

5. NE – „Ni slučajno! Upoznavanjem tuđe kulture i običaja možemo uočiti razlike između svojih i tuđih običaja i još se više potruditi upoznati i prenositi običaje svojeg kraja.“ Učiteljica (38)

Tablica 37: Upoznavanje različite glazbene tradicije čime se stječe tolerancija prema kulturnim različitostima

U nastavi Glazbene kulture učenici dovoljno upoznaju različite glazbene tradicije čime stječu toleranciju prema kulturnim različitostima.		**Frekvencija**	**Postotak**	**Prosječni postotak**	**Kumulativni postotak**
Vrijednost	**DA**	19	63.3	67.9	67.9
	NE	9	30.0	32.1	100.0
	Ukupno	28	93.3	100.0	
Nedostaje		2	6.7		
Ukupno		30	100.0		

Tablica 37 prikazuje rezultate 28 ispitanika, dok se dvoje nije izjasnilo na zatvoreni dio pitanja. Od 28 ispitanika koji su se izjasnili, 19 je potvrdilo navedenu tvrdnju, dok ih je 9 negiralo kako se u nastavi Glazbene kulture učenici dovoljno upoznaju različitim glazbenim tradicijama čime stječu toleranciju prema kulturnim različitostima.

Iako većina učitelja smatra kako sadržaja ima dovoljno, nije zanemariv broj onih koji smatraju da bi te sadržaje trebalo još proširiti

Tablica 38: Obrazloženje tvrdnje kako učenici dovoljno upoznaju različite glazbene tradicije čime stječu toleranciju prema kulturnim različitostima

U nastavi Glazbene kulture učenici dovoljno upoznaju različite glazbene tradicije čime stječu toleranciju prema kulturnim različitostima.		Frekvencija	Postotak	Prosječni postotak	Kumulativni postotak
VRIJEDNOST	**Ukupno**	30	100,0	100,0	
	Nema odgovora	9	30,0	30,0	76,7
	Nedovoljan broj sati	4	13,3	13,3	36,7
	Ovisno o učitelju	3	10,0	10,0	86,7
	Izgradnja vlastitog identiteta	2	6,7	6,7	16,7
	Korelativna nastava	2	6,7	6,7	23,3
	Razvoj ovisi o dobi učenika	2	6,7	6,7	100,0
	Dovoljan broj materijala i sadržaja	2	6,7	6,7	16,7
	Glazba kao univerzalni jezik	1	3,3	3,3	10,0
	Nedovoljno upoznavanje sadržaja	1	3,3	3,3	40,0
	Nedovoljno razgovora o aktualnim događanjima	1	3,3	3,3	43,3
	Nedovoljno upoznavanje ostalih tradicija	1	3,3	3,3	46,7
	Primjena vodi ka	1	3,3	3,3	90,0

	toleranciji				
	Različiti običaji zavičaja	1	3,3	3,3	93,3

Tablica 38 prikazuje odgovore ispitanika na otvoreni dio pitanja o tome kako učenici (ne)dovoljno upoznaju različite glazbene tradicije čime stječu toleranciju prema kulturnim različitostima. Od ukupno 30 ispitanika, njih 21 je obrazložilo odgovor, dok se njih 9 nije izjasnilo. U detaljnim obrazloženjima, učitelji su nastojali potkrijepiti svoj odgovor:

1. DA – „Različite glazbene tradicije često su prisutne u nastavnim jedinicama te ih je moguće kao takve usporediti i vidjeti različitosti. Često primjena vodi ka toleranciji. Npr. koraci Novljanskog kola naspram Slavonskog kola.“ Učitelj (59)

2. DA – „Apsolutno se slažem s tom tvrdnjom, jer upoznajući različite glazbene tradicije, učenici ih upoznaju i prihvaćaju kao dio identiteta nekih drugih kultura.“

3. DA – „Glazba je univerzalni jezik koji nadilazi etničke, nacionalne i geografske podjele.“ Učiteljica (57)

4. NE – „U jednom satu tjedno, ne može se u potpunosti obraditi sve što želimo.“ Učiteljica (38)

10.3. Četvrti dio anketnog upitnika

Tablica 39: Razred/i u kojima učitelj trenutno djeluje

Zaokružite razred u kojem trenutno djelujete kao učitelj.		**Frekvencija**	**Postotak**	**Prosječni postotak**	**Kumulativni postotak**
V	**Ukupno**	30	100,0	100,0	
R	**2. razred**	9	30,0	30,0	50,0
I	**3. razred**	7	23,3	23,3	73,3
J	**1. razred**	6	20,0	20,0	20,0
E	**Kombinacija (1, 4)**	2	6,7	6,7	93,3
D	**4. razred**	1	3,3	3,3	76,7
N	**Kombina**	1	3,3	3,3	80,0
O					

S T	**cija (1, 2, 3)**				
	Kombinacija (1, 2)	1	3,3	3,3	83,3
	Kombinacija (1, 3)	1	3,3	3,3	86,7
	Kombinacija (2, 3)	1	3,3	3,3	96,7
	Produženi boravak	1	3,3	3,3	100,0

Tablica 39 prikazuje odgovore ispitanika na pitanje u kojem razredu trenutno djeluju. Svih 30 ispitanika se izjasnilo, njih 6 djeluje u prvom razredu (20%), 9 u drugom razredu (30%), 7 u trećem razredu (23.3%) te jedan u četvrtom (3.3%). Među učiteljima ima onih koji djeluju u kombiniranom razredu, od toga 1 u kombinaciji prvog, drugog i trećeg razreda (3.3%), 1 u kombinaciji prvog i drugog razreda (3.3%), 1 u kombinaciji prvog i trećeg razreda (3.3%) i 1 u kombinaciji drugog i trećeg razreda (3.3%). Anketni upitnik riješio je i jedan učitelj koji djeluje u produženom boravku.

Tablica 40: Konkretni sadržaji koje učitelji koriste u svrhu poticanja interkulturalnih vrijednosti i kompetencija u nastavi Glazbene kulture

Navedite sadržaje koje u trenutnom razredu koristite u svrhu poticanja interkulturalnih vrijednosti i kompetencija u nastavi Glazbene kulture		**Frekvencija**	**Postotak**	**Prosječni postotak**	**Kumulativni postotak**
V R I J E D	**Ukupno**	30	100,0	100,0	
	Nema odgovora	9	30,0	30,0	36,7
	Različiti sadržaji	3	10,0	10,0	60,0
	Video i audio isječci	2	6,7	6,7	90,0
	Istarska poskočica*; *U livadi pod	1	3,3	3,3	3,3

N O S T	***jasenom*; Slušanje glazbe stranih i tradicijskih izvora**				
	Napjevi i brojalice	1	3,3	3,3	6,7
	Pjesme grada i zavičaja	1	3,3	3,3	40,0
	Pjesme svog zavičaja	1	3,3	3,3	43,3
	Pjevanje pjesama Hrvatskog zagorja, Slovačke, Njemačke, Švicarke; Slušanje skladbi talijanskih, njemačkih i čeških skladatelja; Korištenje ksilofona, drvenih klepetaljki, čegrtaljki, drvenih bubnjeva i bubnjevi presvučeni kožom	1	3,3	3,3	46,7
	Puhački instrumenti; Skladbe Prokofjeva	1	3,3	3,3	50,0
	Skladbe stranih autora i autora tradicijskih skladbi	1	3,3	3,3	63,3
	Slušanje i pjevanje, afričkih, slovačkih, američkih i talijanskih pjesama	1	3,3	3,3	66,7

	i skladbi				
	Slušanje i pjevanje tradicijske glazbe	1	3,3	3,3	70,0
	Slušanje skladbi stranih autora	1	3,3	3,3	73,3
	Slušanje; Različite glazbene igre	1	3,3	3,3	76,7
	Sudjelovanje u narodnim običajima; Stvaranje vlastitih skladbi; Slušanje glazbe iz svih krajeva RH	1	3,3	3,3	80,0
	Tradicijski napjevi; Slušanje stranih autora	1	3,3	3,3	83,3
	Zavičajne pjesme	1	3,3	3,3	93,3
	Zavičajne pjesme – *Jedna vrana gakala, Mali ples, Miš mi je polje popasel, Teče bistra voda*; božićne narodne pjesme	1	3,3	3,3	96,7
	Zavičajni autori, strani autori; Uspoređivanje različitih instrumenata; Gostovanje glazbenika iz drugih kultura	1	3,3	3,3	100,0

Tablica 40 prikazuje obrazloženje otvorenog pitanja o sadržajima koje u trenutnom razredu koristite ispitanici (učitelji) u svrhu poticanja interkulturalnih vrijednosti i kompetencija u nastavi Glazbene kulture.

Analizom udžbenika „Razigrani zvuci 1, 2 i 3“ koje svi ispitanici koriste u nastavi Glazbene kulture, mogu zaključiti kako se većina isključivo koristi upravo navedenim udžbenicima dok se rijetko ili gotovo nikako ne koriste drugim izvorima u kojima bi bilo moguće naći prigodne pjesme i skladbe.

Izdvojeni odgovori:

1. Prvi razred – „Slušanje glazbe – skladbe skladatelja podrijetlom iz različitih zemalja, izvođene na tradicionalnim instrumentima.“ Učiteljica (45)

2. Prvi razred – „Kroz obradu tradicijskih napjeva, učenici upoznaju različitosti svoje domovine. Kroz slušanje glazbenih djela, učenike postupno upoznajemo sa skladbama i skladateljima iz drugih kultura te potičemo interes za interkulturalne vrijednosti.“ Učiteljica (51)

5. Drugi razred – „Jako je malo sadržaja koji obrađuju takvu tematiku. Međutim, učitelj ako želi, može uz određeno glazbalo povezati određenu kulturu, narod i običaj.“ Učiteljica (36)

3. Treći razred – „Slušali smo Prokofjevog: „Peću i vuka“ te upoznajući puhačke instrumente, istražili smo gdje se sve koriste (frula, oboa, sopile).“ Učiteljica (38)

4. Treći razred – „Video i audio isječci na YouTube-u.“ Učiteljica (62)

11. ZAKLJUČAK

Nastava glazbe, u suvremenoj školi, treba kroz svoj plan i programa rada s djecom biti aktivno uključena u odgojno-obrazovni proces razvijanja interkulturalnih kompetencija kod učenika.

Cilj ovog rada bio je analizirati prisutnost interkulturalnih sadržaja u Nastavnom planu i programu, te u provedbi nastave Glazbene kulture. S tim ciljem je provedeno istraživanje na uzorku od 30 ispitanika u pet Osnovnih i tri Područne škole: Osnovna škola Josipa Pančića – Bribir; Osnovna škola Jurja Klovića – Tribalj; Osnovna škola Ivana Mažuranića – Novi Vinodolski; Osnovna škola Vladimira Nazora – Crikvenica; Osnovna škola Zvonka Cara – Crikvenica; te tri područne škole: Područna škola u Dramlju; Područna škola u Jadranovu; Područna škola u Selcu.

Dobiveni rezultati anketnog upitnika pokazuju da se učenici kroz nastavu Glazbene kulture i aktivnost slušanja glazbe upoznaju s različitim tradicijama pjevanja što opovrgava hipotezu (H1): U nastavi Glazbene kulture nije u dovoljnoj mjeri zastupljena glazba svijeta. Isto tako, rezultati pokazuju te djelomično opovrgavaju hipotezu (H4): Sadržaji udžbenika Glazbene kulture od 1. do 3. razreda ne nude dovoljan broj interkulturalnih sadržaja, što je vidljivo iz odgovora na česticu: Sadržaj udžbenika Glazbene kulture omogućuje razvijanje interkulturalnih kompetencija učenika (M=3.10)**.** Vjeruje se da bi rezultati u radu s učenicima bili još povoljniji, kada bi satnica nastave Glazbene kulture bila veća. Tada bi učitelji mogli dovoljno pažnje posvetiti svakoj glazbenoj aktivnosti i uvoditi veću programsku raznovrsnost što bi imalo pozitivan utjecaj na cjelokupan razvoj učenika pa tako i razvijanje međuljudskih odnosa te empatiju za drugog i drugačijeg. Stav učitelja po ovom pitanju posebno se ističe iz odgovora ispitanika na česticu: Tjedni broj sati nastave Glazbene kulture omogućuje razgovor s učenicima o kulturnim navikama njihova obiteljskog okruženja, gdje je aritmetička vrijednost M=2.37. Razmišljanjem kako učitelj nema dovoljno vremena iskoristiti sve ono što glazba i glazbeni odgoj može postići u razvijanju svakog pojedinca, a onda i međuljudskih odnosa, hipoteza (H2): Interkulturalni pristup Glazbenoj kulturi podrazumijeva razvijanje empatije prema drugom i drugačijem je potvrđena. Hipoteza (H3): Učitelji se smatraju kompetentnima za provođenje interkulturalnih sadržaja u nastavi Glazbene kulture nije ni opovrgnuta niti potvrđena (M=3.40). Izražena je velika potreba za usavršavanjem učitelja kako bi njihove kompetencije za provođenjem interkulturalizma bile što uspješnije.

Nastavni plan i program kao i fond sati ovog predmeta nisu dovoljni da bi u potpunosti omogućili učiteljima provođenje te izuzetno važne zadaće. Uvijek može više i bolje, ali i u

ograničenim okolnostima moguće je djeci nuditi sadržaje koji će ih usmjeravati na pravilni pristup drugim kulturama, na stavove uključivosti, tolerancije, uvažavanja, ali i dopuštanja međusobnog prožimanja i poistovjećivanja. Treba, ne samo prihvatiti već i poštivati, zavoljeti, mijenjati se, uspostavljati pozitivne odnose i obogaćivati se međusobno. Glazba je u tom procesu izvrstan medij pogotovo u osjetljivim uzrastima. Ona je djeci prihvatljiva, bliska i ugodna, a učitelju vrlo korisna i gotovo nezamjenjiva.

Rezultati ovog istraživanja u odabranim školama potvrđuju da je u nastavi Glazbene kulture potrebno neprestano i trajno raditi na poboljšanju uvjeta rada što podrazumijeva i povećanje tjednog broja sati glazbe.

12. LITERATURA

1. Andreis, J. (1966). *Historija muzike – prva knjiga*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Andreis, J. (1966). *Historija muzike – druga knjiga*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Glasser, W. (1999). *Nastavnik u kvalitetnoj školi*. Zagreb: Educa.
4. Jandrašek, V. i Ivaci, J. (2013). *Razigrani zvuci 1*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Jandrašek, V. i Ivaci, J. (2013). *Razigrani zvuci 2*. Zagreb: Školska knjiga.
6. Jandrašek, V. i Ivaci, J. (2013). *Razigrani zvuci 3*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Jandrašek, V. i Ivaci, J. (2013). *Razigrani zvuci 1 – priručnik iz Glazbene kulture za učitelje u 1. razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Jandrašek, V. i Ivaci, J. (2013). *Razigrani zvuci 2 – priručnik iz Glazbene kulture za učitelje u 2. razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
9. Jandrašek, V. i Ivaci, J. (2013). *Razigrani zvuci 3 – priručnik iz Glazbene kulture za učitelje u 3. razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
10. Manasteriotti, V. (1981). *Prvi susreti djeteta s muzikom*. Zagreb: Školska knjiga
11. Novosel, I. (2003). *U glazbi zajedno – priručnik za odgojitelje i učitelje*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.
12. Požgaj, J. (1988). *Metodika nastave glazbene kulture u osnovnoj školi*. Zagreb: Školska knjiga.
13. Sam, R. (1998). *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Rijeka: Glosa d.o.o.
14. Balić, V. i Radica, D. (2015). *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 4*. Split: Umjetnička akademija u Splitu.
15. Begić, A. (2017). *Interkulturalni odgoj u nastavi glazbe općeobrazovnih škola*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku – Filozofski fakultet.
16. Dobrota, S. (2012). *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Split: Sveučilište u Splitu – Filozofski fakultet.
17. Ninčević, M. (2009). *Interkulturalizam u odgoju i obrazovanju: Drugi kao polazište. Nova pristunost 7*. Pribavljeno 09.05.2019., sa: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=60935
18. Jerković, B. (2016). Interkulturalizam u modelima suvremenog glazbenog obrazovanja. U B. Jerković i T. Škojo (Ur.), *Umjetnik kao pedagog pred izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja* (269-282). Grafika d.o.o.: Osijek.
19. Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera.

20. Rojko, P. (2012). *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera.
21. Svalina, V. (2015). *Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku – Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku.
22. Vrhovac,Y.(1991). Prožimanje kultura i učenje jezika. U M. Andrijašević i Y. Vrhovac. (Ur.), *Prožimanje kultura i jezika* (35–38). Zagreb: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku.
23. Zrilić, S. (2012). Participacija učitelja u kreiranju škole. U N. Hrvatić i A. Klapan (Ur.), *Pedagogija i kultura: teorijsko-metodološka određenja pedagogijske znanosti*, (451-458). Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo.
24. *Agencija za odgoj i obrazovanje*. Pribavljeno 02.07.2019., sa: https://www.azoo.hr/images/izdanja/nastava_povijesti/03.html
25. *Nacionalni okvirni kurikulum*. Pribavljeno: 15.06.2019., sa: https://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf
26. Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.
27. *Hrvatska Enciklopedija: Interkulturalizam*. Pribavljeno 07.05.2019., sa http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27631
28. *Opis i definicija kulture*. Pribavljeno 14.06.2019. sa: https://www.pilar.hr/wp-content/images/stories/dokumenti/studije/16/milanja_kk_011.pdf
29. Puzić, S. i Matić, J. (2015). *Interkulturalna dimenzija školskog kurikuluma*. Pribavljeno 14.07.2019., sa:https://www.bib.irb.hr/752023
30. Sablić, M. (2011). *Interkulturalni kurikulum – osvrti i perspektive*. Pribavljeno 27.06.2019., sa: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=174446
31. Sović, I. (1990). *Religijska (religiozna) vjerska kultura – značenjska i terminološka određenje*.
Pribavljeno: 14.06.2019. sa: https://hrcak.srce.hr/search/?show=results&stype=1&c%5B0%5D=article_search&t%5B0%5D=ivan+sovi%C4%87+religijska+vjerska+kultura

13. POPIS TABLICA

Tablica 1: Prikaz odgojno-obrazovnih ciljeva umjetničkog područja područja (NOK, 2010: 153).....10
Tablica 2: Očekivana učenička postignuća u prvom ciklusu obrazovanja za Glazbenu kulturu i umjetnost (NOK, 2010: 156) 11
Tablica 3: Sadržaj udžbenika „Razigrani zvuci 1“ po vrstama.....19
Tablica 4: Sadržaj udžbenika „Razigrani zvuci 2“ po vrstama.....27
Tablica 5: Sadržaj udžbenika „Razigrani zvuci 3“ po vrstama.....33
Tablica 6: Spol ispitanika 43
Tablica 7: Godine starosti.....43
Tablica 8: Godine radnog staža.....44
Tablica 9: Susretanje učitelja s učenicima koji dolaze iz različitih kulturnih sredina 46
Tablica 10: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....46
Tablica 11: Mogućnost ponude izvannastavnih glazbenih aktivnosti koje potiču interkulturalnost 47
Tablica 12: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....47
Tablica 13: Nastavni plan i program u suodnosu s velikim migracijama 48
Tablica 14: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....48
Tablica 15: Nastavni plan i program u suodnosu s kulturnim i glazbenim različitostima 48
Tablica 16: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....49
Tablica 17: Nastavni plan i program - mogućnost slobodnog odabira sadržaja bliskih zanimanju učenika.....50
Tablica 18: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....50
Tablica 19: Tjedni broj sati - mogućnost razgovora s učenicima o kulturnim navikama njihova obiteljskog okruženja.....51
Tablica 20: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....51
Tablica 21: Sadržaj udžbenika - mogućnost razvoja interkulturalnih kompetencija učenika ..52
Tablica 22: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....52
Tablica 23: Slušanje glazbe - upoznavanje različitih, specifičnih i nesvakidašnjih glazbala...53
Tablica 24: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....53
Tablica 25: Obrada pjesme po sluhu - razvijanje glazbene memorije.....53
Tablica 26: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....54

Tablica 27: Slušanje glazbe - susretanje i upoznavanje s različitim načinima pjevanja 54
Tablica 28: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....55
Tablica 29: Obrada pjesme po sluhu - upoznavanje s bogatstvom nacionalnog i internacionalnog folklora.....55
Tablica 30: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....55
Tablica 31: Slušanje glazbe - upoznavanje s bogatstvom nacionalnog i internacionalnog glazbenog folklora.....56
Tablica 32: Razina slaganja s ponuđenom tvrdnjom.....56
Tablica 33: Upoznavanje učenika s bogatstvom različitih kultura 57
Tablica 34: Načini upoznavanja učenika s bogatstvom različitih kultura 57
Tablica 35: Interkulturalni pristup - "opasnost za gubljenje vlastitog kulturnog identiteta"....59
Tablica 36: Obrazloženje tvrdnje o interkulturalnom pristupu kao opasnosti za gubljenje vlastitog kulturnog identiteta 60
Tablica 37: Upoznavanje različite glazbene tradicije čime se stječe tolerancija prema kulturnim različitostima.....61
Tablica 38: Obrazloženje tvrdnje kako učenici dovoljno upoznaju različite glazbene tradicije čime stječu toleranciju premakulturnim različitostima 62
Tablica 39: Razred/i u kojima učitelj trenutno djeluje 63
Tablica 40: Konkretni sadržaji koje učitelji koriste u svrhu poticanja interkulturalnih vrijednosti i kompetencija u nastavi Glazbene kulture.....64

14. POPIS SLIKA

Slika 1: Grafički prikaz omjera hrvatskih, stranih, tradicijskih i pjesama nepoznatih autora u udžbeniku „Razigrani zvuci 1“ 25
Slika 2: Grafički prikaz omjera hrvatskih i stranih skladatelja te tradicijskih i skladbi nepoznatih autora u udžbeniku„Razigrani zvuci 1“ 26
Slika 3: Grafički prikaz omjera hrvatskih, stranih i tradicijskih pjesama u udžbeniku „Razigrani zvuci 2“ 32
Slika 4: Grafički prikaz omjera hrvatskih i stranih skladatelja te tradicijskih i skladbi nepoznatih autora u udžbeniku„Razigrani zvuci 2“ 32
Slika 5: Grafički prikaz omjera hrvatskih, stranih i tradicijskih pjesama udžbeniku „Razigrani zvuci 3“.....39
Slika 6: Grafički prikaz omjera hrvatskih i stranih skladatelja te tradicijskih i skladbi nepoznatih autora u udžbeniku„Razigrani zvuci 3“ 40
Slika 7: Grafički prikaz ispitanika prema spolu 43

15. PRILOZI

Prilog 1. Anketni upitnik o prisutnosti interkulturalnih aspekata u nastavi Glazbene kulture

Poštovani učitelji razredne nastave, ovaj upitnik kreiran je u okviru izrade diplomskog rada na Integriranom preddiplomskom i diplomskom sveučilišnom učiteljskom studiju. Ispituje se prisutnost interkulturalnosti u nastavi Glazbene kulture. Upitnik je anoniman i nije moguće identificirati sudionika prema podacima, stoga Vas molim da iskreno odgovorite na tvrdnje. Sudjelovanje u ispunjavanju je dobrovoljno i potrebno je otprilike 15 minuta za popunjavanje anketnog listića. Zahvaljujemo na vremenu koje ste izdvojili za ispunjavanje ovog upitnika. Za dodatne informacije možete kontaktirati Barbaru Krišković, 091 958 7816. Molimo Vas da ispunite ovaj upitnik na način da zaokružite **JEDAN** od ponuđenih odgovora s kojim se najviše slažete ili dopišite odgovor.

I. dio

Godine starosti: _____ god.
Zaokružite spol: *ženski *muški
Godine radnog staža kao učitelj razredne nastave: _____ god.

II. dio

Molimo Vas da **zaokružite samo jedan broj**, ovisno o razini Vašeg slaganja s ponuđenim tvrdnjama na ljestvici od **1 – u potpunosti se ne slažem**, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – niti se slažem, niti se ne slažem, 4 – uglavnom se slažem, **5 – u potpunosti se slažem**.

1.	Učitelji se danas više nego ikada susreću s učenicima koji dolaze iz različitih kulturnih sredina.	1	2	3	4	5
2.	Nastavni plan i program Glazbene kulture u dovoljnoj mjeri prati okolnosti velikih migracija.	1	2	3	4	5
3.	Nastavni plan i program Glazbene kulture učenike dovoljno upoznaje s kulturnim i glazbenim različitostima.	1	2	3	4	5
4.	Tjedni broj sati Glazbene kulture omogućuje razgovor s učenicima o kulturnim navikama njihova obiteljskog okruženja.	1	2	3	4	5
5.	Sadržaj udžbenika Glazbene kulture omogućuje razvoj interkulturalnih kompetencija učenika.	1	2	3	4	5
6.	Nastavni plan i program za Glazbenu kulturu uz obvezne sadržaje pruža mogućnost slobodnog odabira sadržaja bliskih zanimanju učenika.	1	2	3	4	5

7.	Kao učitelju omogućeno mi je učenicima ponuditi izvannastavne glazbene aktivnosti koje potiču interkulturalnost.	1	2	3	4	5
8.	Kroz slušanje glazbe, učenici upoznaju različita, specifična i nesvakidašnja glazbala.	1	2	3	4	5
9.	Kroz obradu pjesama po sluhu, učenici razvijaju glazbenu memoriju.	1	2	3	4	5
10.	Kroz slušanje glazbe, učenici se susreću i upoznaju s različitim načinima pjevanja.	1	2	3	4	5
11.	Kroz obradu pjesama po sluhu, učenici se upoznaju s bogatstvom nacionalnog i internacionalnog folklora.	1	2	3	4	5
12.	Kroz slušanje glazbe, učenici se upoznaju s bogatstvom nacionalnog i internacionalnog folklora.	1	2	3	4	5

III. dio

Molimo Vas da na sljedeće tvrdnje odgovorite s „DA“ ili „NE“ te obrazložite svoj odgovor.

1.	Kroz nastavu Glazbene kulture najlakše je učenike upoznati s bogatstvom različitih kultura.	DA	NE
	Obrazložite odgovor:		
2.	Interkulturalni pristup može biti opasnost za gubljenje vlastitog kulturnog identiteta.	DA	NE
	Obrazložite odgovor:		
3.	U nastavi Glazbene kulture učenici dovoljno upoznaju različite glazbene tradicije čime stječu toleranciju prema kulturnim različitostima.	DA	NE
	Obrazložite odgovor:		

IV. dio

1.	Zaokružite razred u kojem trenutno djelujete kao učitelj.	1. razred	2. razred	3. razred	4. razred
	Navedite sadržaje koje u trenutnom razredu koristite u svrhu poticanja interkulturalnih vrijednosti i kompetencija u nastavi Glazbene kulture.				